

ΠΑΡΑΚΛΗΣΗ

ΠΑΡΑΚΛΗΣΗ

Ίδιοκτήτης:

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΛΕΜΕΣΟΥ

Υπεύθυνος Ύλης:

Σταύρος Όλύμπιος

Διευθυντής Γραφείου Ποιμαντικής Διακονίας

Διευθύνεται

από Συντακτική Επιτροπή

Διεύθυνση:

Όδος Αγίου Ανδρέου 306,

Τ.Θ. 56091, Τ.Τ. 3304

Λεμεσός - Κύπρος

Τηλ.: 00357-25864311

Ίστοσελίδα:

www.imlemesou.org

Συνδρομές:

Έσωτερικού €7

Έξωτερικού €10

Τιμή Τεύχους: €1

Έξώφυλλο: Ίερά Μονή Άπ. Βαρνάβα

Όπισθόφυλλο: «Δεσποτική λίμνη» στο Περιβαλλοντικό Κέντρο της Μητροπόλεως μας

Οι άρθρογράφοι έχουν την απόλυτη ευθύνη των απόψεών τους

Άπολυτίκιον
τῆς ἑορτῆς τῆς Ἀναλήψεως

Ἦχος δ'.

Ἀνελήφθης ἐν δόξῃ, Χριστέ ὁ Θεός ἡμῶν, χαροποιήσας τοὺς Μαθητάς τῆ ἐπαγγελία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, βεβαιωθέντων αὐτῶν διὰ τῆς εὐλογίας ὅτι σύ εἶ ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ, ὁ λυτρωτής τοῦ κόσμου.

Ἀνέβηκες στόν οὐρανό μέ δόξα, Χριστέ ὁ Θεός μας, ἀφοῦ χαροποίησες τοὺς Μαθητές σου μέ τήν ὑπόσχεση πού τοὺς ἔδωσες ὅτι θά τοὺς στείλεις τό Ἅγιο Πνεῦμα καί ἀφοῦ αὐτοί βεβαιώθηκαν μέ τήν εὐλογία σου ὅτι ἐσύ εἶσαι ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ, ὁ λυτρωτής τοῦ κόσμου.

Άπολυτίκιον
τῆς ἑορτῆς τῆς Πεντηκοστῆς

Ἦχος πλ.δ'.

Εὐλογητός εἶ, Χριστέ ὁ Θεός ἡμῶν, ὁ πανσόφος τοὺς ἀλιεῖς ἀναδείξας, καταπέμψας αὐτοῖς τό Πνεῦμα τό Ἅγιον, καί δι' αὐτῶν τήν οἰκουμένην σαγηνεύσας· φιλάνθρωπε, δόξα σοι.

Ἄξιος δοξολογίας εἶσαι, Χριστέ ὁ Θεός μας, ἐσύ πού ἀνέδειξες σοφάτους τοὺς ἀπλούς ψαράδες, στέλνοντας σ' αὐτούς ἀπό τόν οὐρανό κάτω στή γῆ τό Πνεῦμα τό Ἅγιο, καί μέσω αὐτῶν (μέ τό κήρυγμά τους δηλαδή) σαγήνευες στή συνέχεια ὅλη τήν οἰκουμένη· δοξολογικό ὕμνο (ἀρμόζει πράγματι νά) ἀναπέμπουμε σ' ἐσένα, φιλάνθρωπε.

Τό Πνεῦμα τό Ἅγιον

τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου
Λεμεσοῦ κ. Ἀθανασίου

«**Κ**αί εἰς τό Πνεῦμα τό Ἅγιον, τό Κύριον, τό Ζωοποιόν τό ἐκ τοῦ Πατρός ἐκπορευόμενον, τό σύν Πατρί καί Υἱῷ συμπροσκυνούμενον καί συνδοξαζόμενον, τό λαλήσαν διά τῶν Προφητῶν...» Πιστεύομεν καί στό Πνεῦμα τό Ἅγιο τό ὁποῖο εἶναι Κύριο, Ζωοποιό, ἐκπορεύεται ἀπό τόν Πατέρα καί συμπροσκυνεῖται καί συνδοξάζεται μαζί μέ τόν Πατέρα καί τόν Υἱό καί τό ὁποῖο ἐλάλησε διά τῶν Προφητῶν μέσα στήν πορεία τῆς Ἐκκλησίας, μέσα στήν πορεία τοῦ χρόνου. Τό Πνεῦμα τό Ἅγιο εἶναι ἡ ζωή καί ἡ πνοή μας καί ἡ δύναμη ἡ ὁποία συνέχει καί συγκρατεῖ τήν Ἐκκλησία.

Πιστεύομεν καί ὁμολογοῦμεν ὅτι τό Ἅγιο Πνεῦμα εἶναι ἀληθῆς Θεός, ὅπως ἀκριβῶς Θεός ὁ Πατέρας, ὅπως ἀκριβῶς Θεός ὁ Υἱός κατά τόν ἴδιο τρόπο καί ἀπαράλλακτο εἶναι Θεός τό Πνεῦμα τό Ἅγιο. Εἶναι Πρόσωπο δηλαδή τό Πνεῦμα τό Ἅγιο, καί ἐμφανίστηκε στή ζωή τῆς Ἐκκλησίας μέ πολλούς τρόπους. Στή Βάπτισις τοῦ Χριστοῦ ἐν εἶδει περιστερᾶς, δέν ἦταν βέβαια περιστέρι, ἀλλά σάν περιστέρι, τό ὁποῖο συμβολίζει τήν εἰρήνη, τήν κατάπαυση τοῦ κατακλυσμοῦ τῆς ἁμαρτίας. Ἐπίσης ἐμφανίστηκε σάν γλώσσες πυρός τήν Πεντηκοστή. Ἐμφανίστηκε σάν πνοή, σάν δύναμη ἀλλά κυρίως ὁ Χριστός μάς ἀποκάλυψε ὅτι τό Ἅγιο Πνεῦμα ὀνομάζεται Παράκλητος καί εἶπε στους μαθητές του ὅτι ἐγώ πρέπει νά φύγω, γιατί ὅταν Ἐγώ φύγω θά ἔρθει ὁ ἄλλος Παράκλητος, τό Πνεῦμα τό Ἅγιο, τό ὁποῖο θά σᾶς ὀδηγήσει εἰς πᾶσαν τήν ἀλήθειαν, θά μιλήσει περί τοῦ Χριστοῦ, θά τελειοποιήσει τούς ἀνθρώπους καί θά σφραγίσει τό ἔργο τῆς Θείας Οἰκονομίας.

Ἐμεῖς ἀπό τήν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς καί ἔπειτα ζοῦμε σ' αὐτήν τήν περίοδο τῆς Ἐκκλησίας μας, πού εἶναι ἡ περίοδος παρουσίας καί ἐνέργειας τοῦ Ἁγίου Πνεύμα-

τος. Ἀπό τά ἔργα τῶν Ἁγίων καί τῆ ζωή τους γνωρίζουμε ὅτι ὅλα αὐτά τά ὁποῖα κάνουμε, ὅλος ὁ σκοπός τῆς χριστιανικῆς μας ζωῆς καί τά ἔργα τά πνευματικά καί οἱ ἀγῶνες μας καί οἱ ἐλεημοσύνες μας καί ὅλες οἱ προσπάθειές μας γίνονται γιά ἓνα σκοπό. Αὐτός ὁ σκοπός δέν εἶναι ἄλλος παρά ἡ ἀπόκτησις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὅπως ἐπιγραμματικά ἔλεγε ὁ Ἅγιος Σεραφεῖμ τοῦ Σάροφ. Ἡ ἀπόκτησις λοιπόν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἶναι ὁ σκοπός ὅσων ἐπιτελοῦμε μέσα στήν Ἐκκλησία. Αὐτό μάς κάνει νά εἴμαστε ζωντανά ὄντα μέσα στήν Ἐκκλησία δηλαδή νά ὑπάρχομε καί νά ἔχομε ἐνέργεια ἀπό τό Ἅγιο Πνεῦμα, νά μὴν εἴμαστε ἀπλῶς ἰδεολόγοι καί νά ἀποδεχόμεστε μερικές ιδέες ἢ νά ἀκολουθοῦμε μία διδασκαλία ἢ νά ἀκολουθοῦμε μία νοοτροπία πού ὑπάρχει στόν κόσμο αὐτό. Ἀλλά μάς κάνει νά εἴμαστε πρόσωπα πού ἔχομε κάτι τό ὁποῖο εἶναι κατευθειαν ἀπό τόν Θεό καί αὐτό εἶναι ἡ χάρις καί ἡ ἐνέργεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Τό Πνεῦμα τό Ἅγιο ὡς Θεός ἀληθινός, ὡς πρόσωπο τῆς Ἁγίας Τριάδος ὅπωςδήποτε κατά τήν οὐσία του εἶναι ἀμέθεκτον, δέν μποροῦμε νά μετάσχουμε στήν οὐσία του, ὅπως δέν μετέχομε στήν οὐσία τοῦ Θεοῦ, μετέχομε ὅμως στή χάρι Του, στίς ἄκτιστες ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ. Ἔτσι καί στό Ἅγιο Πνεῦμα πού εἶναι μαζί μέ τόν Πατέρα καί τόν Υἱό, ἀκριβῶς μετέχομε στήν ἐνέργειά Του.

Ὅλα αὐτά πού γίνονται στήν Ἐκκλησία γίνονται μέ τή δύναμη καί τήν ἐνέργεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ὅλα τά μυστήρια ὅλες οἱ δυνάμεις, ὅλα τά θαύματα, κάθε σημεῖο πού τελεῖται στήν Ἐκκλησία γίνεται μέ τό Πνεῦμα τό Ἅγιο. Ἀκόμη μάς λέει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ὅτι «οὐδεὶς δύναται εἰπεῖν Κύριον Ἰησοῦν εἰμὴ ἐν πνεύματι Ἁγίῳ». Κανένας δέν μπορεῖ νά ἐπικαλεσθεῖ τό ὄνομα τοῦ Χριστοῦ ὅπως πρέπει σωστά, παρά μόνο μέ τή

χάρη του Αγίου Πνεύματος.

Δηλαδή και ό προσωπικός μας αγώνας εύφωρεείται άπ' αυτή τή χάρη, όπως άλλου λέει και ό Απόστολος: αυτό τό Πνεύμα τό Άγιο είναι μέσα μας και προσεύχεται μέσα μας μέ στεναγμούς άλαλήτους και φωνάζει προς τόν Πατέρα και μαρτυρεί και λέει «Θεέ μου, Πατέρα μου.» Δηλαδή μάς δίνει τή βεβαιότητα τής σχέσεώς μας, τής υιοθεσίας μας άπό τόν Θεό πατέρα μας. Τό Άγιο Πνεύμα τό λαμβάνουμε δύναμει εις τήν ώρα τελέσεως του χρίσματος μας. Όταν βαπτίζομαστε και μετά γίνεται τό χρίσμα μέ τό Άγιο Μύρο τότε λαμβάνουμε τό Άγιο Πνεύμα. Αυτά είναι δυό μυστήρια: Τό ένα είναι τό μυστήριο του Βαπτίσματος και τό άλλο τό μυστήριο του Χρίσματος. Χωρίς αυτά δέν μπορούμε νά είμαστε μέλη τής Έκκλησίας. Στους πρώτους Αποστολικούς χρόνους μετεδίδοτο τό Άγιο Πνεύμα διά τής «επιθέσεως των χειρών των Αποστόλων», δηλαδή όταν κάποιος έβαπτιζέτο, τότε πήγαιναν οι Απόστολοι, έθεταν τά χέρια τους πάνω στό κεφάλι του βαπτιζομένου και έτσι μεταδιδόταν τό Πνεύμα τό Άγιο άπό τους Αποστόλους στους πιστούς χριστιανούς και έκαναν θαύματα, μιλούσαν γλώσσες, γίνονταν τέρατα και σημεία. Αυτό μετά έγινε, πάντοτε διά τής επιθέσεως των χειρών του πρεσβυτέρου ως εκπροσώπου του επίσκοπου, αλλά ταυτόχρονα έχουμε και τήν όρατή παρουσία του επίσκοπου μέσω του χρίσματος. Αυτό τό χρίσμα μόνο ό Έπίσκοπος μπορεί νά τό τελέσει και μάλιστα σήμερα ούτε ένας άπλός επίσκοπος, αλλά ό Οικουμενικός Πατριάρχης. Γι' αυτό πρέπει νά γνωρίζετε ότι αυτό μέ τό όποιο χρίομεν τά παιδιά πού βαπτίζονται, τό λαμβάνουμε άπό τή μεγάλη του Χριστου Έκκλησία τής Κωνσταντινούπολης.

Έκει κάθε λίγα χρόνια ό Οικουμενικός Πατριάρχης μαζί μέ τή Σύνοδο του Πατριαρχείου και μέ επισκόπους εκπροσώπους άπ' όλες τίσ όρθόδοξες Έκκλησίες, τή Μεγάλη Πέμπτη τελούν αυτό τό Μυστήριο του Αγίου Μύρου, τό όποιο γίνεται σε μεγάλες ποσότητες και μετά, φεύγοντας οι επισκόποι άπό τό Πατριαρχείο, τό μεταφέρουν στίς κατά τόπους Έκκλησίες. Έτσι τό Άγιο Μύρο μάς καθιστά τέκνα τής Αγίας Έκκλησίας, πού λαμβάνουμε ζωοποιό δύναμη μέ τήν παρουσία αυτή του Αγίου Πνεύματος και γινόμα-

στε μεταξύ μας άδελφοί και έχουμε κοινό Πατέρα και κοινή Έκκλησία, τήν Αγία Όρθόδοξο Έκκλησία. Αυτό τό μυστήριο του Χρίσματος, όπως όλα τά μυστήρια, όταν τά λάβουμε μέσα μας είναι τέλεια. Είναι ολοκληρωμένα και έχουν όλα όσα ό Θεός δίνει σε μάς. Γιατί όμως δέν ενεργεί σε μάς; Δέν ενεργεί γιατί έμεις δέν τό ενεργοποιούμε αυτό τό μυστήριο. Όμως ό άνθρωπος λόγω των παθών, τής αδυναμίας και τής άμαρτίας του δέν ενεργοποιεί τά χαρίσματα του Αγίου Πνεύματος. Ένω σύμφωνα μέ όσα μάς ύποσχέθηκε ό Χρι-

στός και άφου ξέρουμε ότι ό λόγος Του είναι άληθινός και έπιτελείται παντοδύναμα σ' όλα τά χρόνια, κανονικά θά έπρεπε κι έμεις μέ τήν ενεργεια αυτή του Αγ. Πνεύματος νά έπιτελούμε θαύματα, σημεία και νά γινόμαστε θεόπνευστοι και πραγματικά μέλη τής Έκκλησίας του Χριστου, νά γινόμαστε ναός του Θεου και του Αγίου Πνεύματος. Και όπως ειπε ό Χριστός νά πατούμε πάνω άπό όφεις και σκορπιούς και νά μήν παθαίνουμε τίποτα, νά ανασταίνουμε νεκρούς, νά μετακινούμε όρη, νά κάνουμε δηλαδή όσα έκανε ό Χριστός αλλά και οι Άγιοι. Κανονικά αυτά μπορούμε νά τά κάνουμε, γιατί μάς έδωσε ό Θεός τήν

ἐξουσία. Ὅμως δὲν τὰ κάνουμε, γιατί εἴμαστε ἀδύναμοι ἄνθρωποι καί ἁμαρτωλοί. Ἡ ἁμαρτία μας καί τὰ πάθη μας ἐμποδίζουν τὴν ἐνέργεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ὅποταν εἶναι μία αἰτία νά εἴμαστε ταπεινοί καί νά πενθοῦμε, ὅταν βλέπουμε ὅτι δυστυχῶς ὅλα αὐτὰ τὰ χαρίσματα καί ὅλη αὐτὴ τὴ δωρεά καί τὸν πλοῦτο πού μᾶς ἐχάρισε ὁ Θεός μέ τὸ Ἅγιο Βάπτισμά μας καί τὸ Χρίσμα μας δὲν μπορούμε νά τὰ ἐνεργοποιήσουμε, γιατί ἡ ἐνέργεια τῆς ἁμαρτίας εἶναι πὸ μεγάλη μέσα μας ἀπὸ τὴν ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ. Βέβαια, πέραν ἀπὸ τὸ ὅτι εἴμαστε ἁμαρτωλοί καί δὲν ἔχουμε πίστη, εἶναι τὸ ὅτι ἔχουμε πολὺ ἐγωισμό. Ὁ ἐγωισμός καί ἡ ὑπερηφάνεια δὲν ἀφήνουν τὸν Θεὸ νά ἐνεργήσει. Ἡ ταπείνωση εἶναι τὸ κλειδί πού ἀνοίγει τὴ θύρα τῶν Μυστηρίων καί τῆς χάριτος. Κάποτε στό κελλί τοῦ γέροντα Παϊσίου γινόταν μία συζήτηση μεταξύ μοναχῶν, ὅποταν εἶπε κάποιος: «Ἀφοῦ ὁ Χριστός εἶπε, ἂν ἔχετε πίστη σάν κόκκο σινάπεως θά πείτε σ' αὐτὸ τὸ βουνό νά μετακινηθεῖ καί θά γίνει, θά κάνετε θαύματα κ.λπ. Εἶναι δυνατό νά μὴν ἔχουμε πίστη; Ἀφοῦ ὁ Χριστός δὲν εἶπε μεγάλη πίστη, ἀλλὰ μικρή». Τότε ὁ γέροντας ἀπάντησε: «πίστη ἔχουμε, ἀλλὰ εἶναι ἄλλο πράγμα πού δὲν ἀφήνει τὸν Θεὸ νά ἐνεργήσει. Τὸ ὅτι δὲν ἔχουμε ταπείνωση». Ἄν ὁ Θεός ἐνεργήσει καί ἐπιτελέσει θαῦμα ἢ σημεῖο, τότε ἐμᾶς θά μᾶς καταστρέψει, ἀφοῦ ὁ ἐγωισμός μας θά μᾶς ὑποδείξει ὅτι εἴμαστε ἅγιοι καί ὅτι κάνουμε θαύματα. Αὐτὸ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιο εἶναι πού συνέχει ὀλόκληρο τὸ εἶναι μας καί τὴν Ἐκκλησία. Δὲν εἶναι μία δύναμη τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, δὲν εἶναι ἡ ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ, ὅπως λένε οἱ αἰρετικοί, ἀλλὰ εἶναι πρόσωπο, ὅπως εἶναι ὁ Χριστός, ὅπως εἶναι ὁ Θεός Πατέρας, ἀκριβῶς τὸ ἴδιο. Ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ Πατρὸς, δηλαδή ὁ τρόπος ὑπάρξεώς του εἶναι ἡ ἐκπόρευση. Ὁ Υἱὸς γεννᾶται, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιο ἐκπορεύεται. Ἀλλὰ καμὰ διαφορὰ δὲν ἔχει, συμπροσκυνεῖται καί συνδοξάζεται μαζί μέ τὸν Πατέρα καί τὸν Υἱό. Γι' αὐτὸ ὁ Χριστός μᾶς εἶπε νά βαπτίζομαστε στό ὄνομα τοῦ Πατρὸς καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Εἶναι ἀπαράλλακτα, εἶναι ἴσα, εἶναι μία οὐσία, τρία πρόσωπα τῆς Θεότητος. Αὐτὴ ἡ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας ἔχει

σάν σκοπὸ τὴν ἀπόκτηση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἔχουμε ὅμως τὸ Ἅγιο Πνεῦμα; Διότι ὅπως λέει καί στό Σύμβολο τῆς Πίστεως «τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιο», δέ λέει καί εἰς τὸ Πνεῦμα, ἓνα ὅποιοδήποτε, ἀλλὰ τὸ Ἅγιο καί Κύριο καί Ζωοποιό, ἐπειδὴ ὑπάρχουν καί ἄλλα πνεύματα ἀκάθαρτα, σκοτεινά πού δὲν εἶναι ἅγια ἀλλὰ δαιμονικά καί τὰ ὅποια θανατώνουν τὴν ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου, εἶναι ἐχθρικά πρὸς τὸν Θεό. Τὰ πνεύματα αὐτὰ δὲν εἶναι εὐκολο νά τὰ διακρίνει κανεὶς. Ἡ Ἐκκλησία προσφέρει τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιο καί μέ αὐτὸ μπορούμε νά διακρίνουμε καί τὰ ὑπόλοιπα πνεύματα. Κάθε πνεῦμα τὸ ὅποιο κυκλοφορεῖ, εἴτε ὑπὸ συγκεκριμένη μορφή διδασκαλίας, εἴτε πλάνης εἴτε αἰρέσεων ἀκόμη καί μέσα στὴν ψυχὴ μας, ἄλλοτε εἶναι καθαρῶς φυσικό καί ἄλλοτε εἶναι καθαρῶς πνευματικό. Ξέρουμε ὅτι ὅπως ἓνα ἄτομο ὅταν κατοικεῖται ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα γίνεται ναὸς τοῦ Θεοῦ καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἔτσι καί ἓνας ἄνθρωπος πού κατοικεῖται ἀπὸ ἀκάθαρτα πνεύματα γίνεται ναὸς αὐτῶν τῶν ἀκαθάρτων πνευμάτων καί τοῦ διαβόλου. Αὐτὴ λοιπὸν ἡ πορεία μας πρὸς τὴν ἐνεργοποίηση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἶναι ὅλη ἡ ἀσκητικὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι ἀδύνατο ἔξω ἀπὸ τὴν ἄσκηση τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας νά λάβουμε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιο.

Αὐτὸ λοιπὸν τὸ Πνεῦμα εἶναι ζωοποιό, δίνει δηλαδή ζωὴ στὸν ἄνθρωπο. Ὁ ἄνθρωπος νεκρώνεται ἀπὸ τὴν ἁμαρτία ὅμως τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιο του δίνει ζωὴ καί τὸν ἀνιστᾶ ἐκ νεκρῶν. Ὅταν ἀναστηθοῦμε ἀπὸ τὴ νεκρὰ τῆς ἁμαρτίας τότε ὅλα ἀλλάζουν καί τὸ μυαλό μας καί ἡ καρδιά καί οἱ αἰσθήσεις καί τὸ σῶμα μας ἀγιάζονται.

Αὐτὰ τὰ σημεῖα καί τὰ θαύματα πού τελοῦνται ἀπὸ τοὺς Ἁγίους εἶναι ἀκριβῶς ἡ ἀπόδειξη τῆς παρουσίας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μέσα στό σῶμα τους καί τὴν ψυχὴ τους, ἀφοῦ ἀγιάζεται ὀλόκληρος ὁ ἄνθρωπος. Ὑπὲρ αὐτὴ τὴν ἐννοια μπορούμε νά πούμε ὅτι τὸ σῶμα μας εἶναι ναὸς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καί πρέπει νά τὸ περιφρουρήσουμε καί νά τὸ ἀγιάσουμε, νά μὴν τὸ δώσουμε στὴν ἁμαρτία πού θά τὸ σκοτώσει.

Ὁ «ἐν Χριστῷ ἄνθρωπος» κατὰ τὸν Ἀπ. Παῦλο

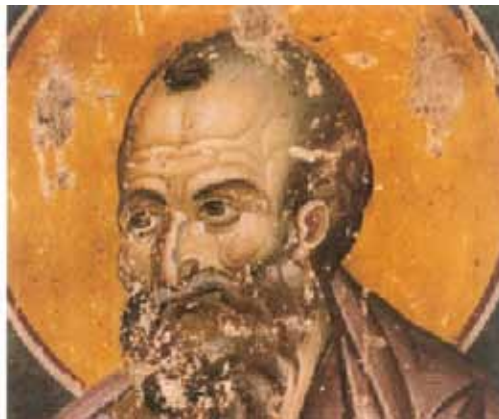
τοῦ Παύλου Μουκταρούδη, Θεολόγου

«Οἶδα ἄνθρωπον ἐν Χριστῷ» (Β' Κορ. 12,2)

Τέλειος καὶ ἀνεπανάληπτος «ἐν Χριστῷ» ἄνθρωπος εἶναι ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός, καὶ ἀκολουθοῦν οἱ «κατὰ χάριν», «ἐν Χριστῷ» ἄνθρωποι, «ἐκ παντός ἔθνους καὶ φυλῶν καὶ λαῶν καὶ γλωσσῶν» (Ἀποκ. 7,9).

Ὅσοι πιστεύσουν στὸν Χριστό καὶ βαπτισθοῦν, λαμβάνουν τὴν ἀναγκαῖα Χάρη, γιὰ τὴν πορεία τῆς θεώσεως, πού εἶναι ἐπίτευγμα, κατὰ τὸ πλεῖστο, τῆς Χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ λιγώτερο τῆς πνευματικῆς ἀσκήσεως τοῦ ἀνθρώπου γιὰ κάθαρση τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὰ πάθη, μέ τὴν ἐργασία τῶν ἁγίων τοῦ Χριστοῦ ἐντολῶν.

Τέτοιος ἄνθρωπος, τὸν ὁποῖο ἀπειργάσθη ἡ ἀγάπη τοῦ Σταυρωθέντος καὶ Ἀναστάντος Χριστοῦ,

ἀλλά καὶ ἡ δική του συσταύρωσις καὶ συνανάστασις μέ τὸν Χριστό εἶναι καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ὁ πρὶν διώκτης καὶ βλάσφημος Σαῦλος καὶ ἔπειτα πρωταθλητῆς γιὰ τὸ βραβεῖο τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Χριστός, τὸν εἶχε προορίσει γιὰ τὸ ἀποστολικό ἀξίωμα «ἐκ κοιλίας μητρός του» (Γαλ. 1,15). Θά λάβει «δύναμιν ἐξ ὕψους» καὶ θά Τόν κηρύξει «εἰς πάντα τὰ ἔθνη», γιὰ νά ἐνταχθοῦν καὶ αὐτὰ στὸν χορὸ τῶν Ἁγίων στή Βασιλεία Του.

1. Τὸ θαῦμα τῆς μεταστροφῆς.

Ὅταν ἀγνοοῦσε τὸν Χριστό καὶ μετέβαινε

ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα στή Δαμασκὸ γιὰ νά συλλάβει καὶ φυλακίσει τοὺς Χριστιανούς, ἔγινε τὸ μεγάλο θαῦμα: «Συνελήφθη» ἀπ' Αὐτόν πού πήγαινε νά «συλλάβει» γιὰ νά «μεταστοιχειωθεί» (= νά μεταβληθεῖ) σέ κάτι ἄλλο ἀπ' αὐτό πού ἦταν, σέ «ἓναν ἄλλο Χριστό» (Διον. Ἀρεοπ.).

Τοῦ ἀποκαλύφθηκε ὁ Χριστός μέ Φῶς, πού, σύμφωνα μέ τὸ βιβλίον τῶν Πράξεων, ἦταν «ὑπὲρ τὴν λαμπρότητα τοῦ ἡλίου», τὸν «περιήστραψε», ἔπεσε κάτω καὶ ἄκουσε φωνή νά

τοῦ λέγει: «Σαοὺλ Σαοὺλ, τί με διώκεις;» (Πράξ. 9, 3-5). Οἱ φυσικοὶ ὀφθαλμοὶ Του, μὴ μπορώντας νά βαστάσουν τὴ θεία αὐτὴ καὶ ἀπόρρητη ἔλλαμψη τοῦ ὑπερφυοῦς Φωτός, τυφλώθηκαν. Ἦταν Φῶς ἐνυπόστατο, ὁ ἴδιος ὁ Χριστός, ὁ Θεάνθρωπος. Καὶ ὁ Παῦλος «εἶδε, νοερώς, Θεοῦ συγκατάβασιν καὶ

ἐξεπλάγη». Εἶδε τὸ «ἀπὸ αἰῶνος ἀπόκρυφον Μυστήριον»: Τὸν ἀπερίγραπτο Θεό νά «λαμβάνει δούλου μορφήν», νά γίνεται Σεσαρκωμένος, Ἐσταυρωμένος, νά ἐνταφιάζεται καὶ νά ἀνίσταται καὶ νά νικᾷ «θανάτῳ» τὸν θάνατον. Ἦταν «φανέρωσις ἀνεπινόητος» (Ἀγ. Μάξ.). Ἀργότερα θά γράψει σέ ὅσους θά ἀμφισβητοῦν τὸ ἀποστολικό του ἀξίωμα: «οὐχὶ τὸν Κύριον Ἰησοῦν ἐγὼ ἐώρακα;» (Α' Κορ. 9,1).

Εἶδε πὼς ἡ πεπωκυῖα ἀνθρώπινη φύσις ἀγιάζεται, λαμπρύνεται, σώζεται, ἐνοῦται μέ τὸν ἴδιο τὸν Θεό καὶ ἀνυψοῦται «ὑπεράνω πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας καὶ δυνάμεως καὶ κυριότητος» (Ἐφ. 1,21). Γνώρισε τὴν Ἀλήθεια, ὅτι μόνον ὁ Χριστός σώζει καὶ ὄχι ὁ Μωσαϊκός

Νόμος, στον οποίο ήταν προσκολλημένος. Καί άμέσως άλλαξε πεποίθηση. “Ω έκπληξις τῆς άμέτρου Χάριτος του Θεού! Τόν εις ἄδην πεσόντα ἐγείρει ἐν δόξῃ” (άββᾶς Ἰσαάκ).

Μετά από δεκατέσσερα χρόνια, όταν θά τον δυσφημούν και θά διαλαλούν οι ψευδαπόστολοι, ότι δέν είναι γνήσιος άπόστολος και θά κατασκανδαλίζουν τούς πιστούς, πού Αὐτός θά αγωνίζεται νά σώσει, γιά νά υπερασπισθεῖ τό εὐαγγελικό και σωτήριο κήρυγμά του, θά γράψει στους Κορινθίους γι' αυτό τό ὄραμα: ότι “ἤρπαγη μέχρι τρίτου οὐρανοῦ και ἤκουσεν ἄρρητα ρήματα πού είναι άπρόσιτα στά σωματικά αισθητήρια του ανθρώπου” (Β' Κορ. 12, 3-5).

Σύμφωνα μέ τούς άγίους Πατέρες αυτή ἡ “άρπαγή” είναι βίωμα πνευματικό, έσωτερική έμπειρία, κατά τήν όποία ό νοῦς έξέρχεται από όλα τά αισθητά και τά γήινα και από τόν ίδιο τόν έαυτό του “πάσχοντος” τῆ θεία άρπαγή και βρίσκεται “ἐν τῷ Θεῷ”. Γι' αυτό δέν γνωρίζει ἄν είναι “ἐν σώματι” ἢ “ἐκτός του σώματος”. Ἦταν “μία θεία ενέργεια”, “θεία μέθεξις”. Ὁ Παῦλος ένωνόταν μέ τόν Χριστό “ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ”. Καί “ἐπασχε τήν θέωσιν” (ἄγ. Μάξ.).

Τό Ἅγιο Πνεῦμα άφαίρεσε από τόν Παῦλο τό κάλυμμα τών παθών, γι' αυτό και είδε τά άθέατα και άκουσε τά ἄρρητα. Ὅλος ό Παῦλος, έπομένως και οι αισθήσεις του, μεταμορφώθηκαν. Ἔγιναν “ἐν Χριστῷ” και “ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι”, ὅπως στό Θαβώρ τών τριών Μαθητῶν. Μπορεῖ νά τυφλώθηκαν οι φυσικοί του ὀφθαλμοί, αλλά άνοιξαν οι ὀφθαλμοί τῆς ψυχῆς μέ τούς όποίους “ὁράται” ἡ θεία δόξα. Ὁ Παῦλος τήν είδε νά καλύπτει τήν “σύμπασαν κτίσιν”. Ὅχι μόνο “ἐν ὑψίστοις”, αλλά και “ἐνδον του Σπηλαίου” τῆς Βηθλεέμ και στον Σταυρό, ὅπου δέν έπαυε νά είναι ό Βασιλεύς τῆς δόξης και στά καταθόνια ὅπου ό ἄδης έγινε οὐρανός.

Παρόλο τό υπερφυές γεγονός ό Παῦλος πρέπει νά διέλθει και διά τῆς Ἐκκλησίας, πού είναι τό Σῶμα του Χριστοῦ. Ἐκεῖ ό εκπρόσωπος τῆς, ό Ἄνανίας, τόν βαπτίζει και “ἐνδύεται τόν Χριστόν”.

2. Μετά τῆ μεταστροφή.

Ὁ Παῦλος γίνεται “Απόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ” και αρχίζει τόν άγώνα τῆς αναπλάσεως του εις “καινόν άνθρωπον ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ”. Τόν “ἐν σαρκί” Σαῦλον τόν νεκρώνει, τόν διαλύει. Ποθεῖ “ἐξ ὅλης ψυχῆς και καρδίας και διανοίας” τόν Χριστό και τόν Σταυρό Του. Οι θλίψεις, οι δοκιμασίες, οι διωγμοί, τά ναυάγια, οι δαρμοί, οι ραβδισμοί, οι λιθοβολισμοί τά δεσμά του, είναι τά καλύτερα κοσμήματα τῆς ψυχῆς του. “Μεταξύ τῆς άρπαγῆς του στον τρίτο οὐρανό και τών αλύσεων του, ἐγώ προτιμῶ τά αλύσεις του” (Χρυσ.). Ἡ άγάπη του στον Χριστό τόν διακατέχει. Είναι ένας θεῖος ἔρωτας πού συνεχῶς αυξάνει και “ἐπεκτείνεται ἔμπροσθεν”, στον Χριστό και έχει τήν πεποίθηση ότι σ' ὀλόκληρη τήν κτίση δέν θά βρεθεῖ ὀτιδήποτε νά τόν χωρίσει άπ' αυτή τήν πύρινη άγάπη. “Οὔτε θάνατος οὔτε ζωή, οὔτε ἄγγελοι οὔτε δυνάμεις, οὔτε ἐνεστώτα οὔτε μέλλοντα οὔτε ... οὔτε ... δυνήσεται ἡμᾶς χωρίσαι από τῆς άγάπης του Θεοῦ τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ” (Ρωμ. 8, 35-39). Του άρκεί νά είναι μέ τόν Χριστό, νά Τόν αγαπά τήν πρώτη άγάπη κι ἄς πεθαίνει καθημερινά μέ μαρτυρικό θάνατο. Ἡ άγάπη νικά τόν θάνατο.

Αυτό είναι βίωση τῆς Ἀναστάσεως, ἡ όποία διέρχεται από καθημερινό σταυρό. Ὅπως και ἡ Ἀνάσταση του Χριστοῦ έγινε “ἐκ νεκρῶν”. Ἡ σωτηρία πού κηρύττει στον κόσμο είναι ἡ ἐπιστροφή του ανθρώπου στό “μετά του Χριστοῦ είναι”, ὅπως και ό θάνατος είναι τό “ἄνευ Χριστοῦ ζῆν”. Μόνο ό Χριστός θεράπευσε τά “ἐκ τῆς παρακοῆς” πάθη μας μέ τήν υπακοή Του μέχρι θανάτου Σταυροῦ. Ὁ Παῦλος “συσταυροῦται” μέ τόν Χριστό και δέν ζει πλέον “ἐν σαρκί”, αλλά “ζει ἐν αὐτῷ ό Χριστός”. Ἔτσι ἐνσαρκώνει τόν “ἐν Χριστῷ ἄνθρωπον”, τόν τεθεωμένον, γιατί “ζει ἐν Χριστῷ” “ἐν παντί καιρῷ και πάσῃ ὥρᾳ”, ζει τῆ ζωῆ του “μέλλοντος αἰῶνος”.

Ὁ Απ. Παῦλος μάς ἔδειξε τήν ὁδό, γιά νά πραγματοποιήσουμε στον έαυτό μας τόν “ἐν Χριστῷ ἄνθρωπον”, “τῆ θεουργῷ παλάμη τῆς θείας Χάριτος”.

Ἡ Ἄλωση τῆς Κωνσταντινούπολης καί ἡ διαρκῆς κρίση πολιτικῆς ἡγεσίας τοῦ Ἑλληνισμοῦ

τοῦ Γεωργίου Α. Ξενῆ, Ἀναπληρωτοῦ Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου Κύπρου

29 Μαΐου 1453: Ἡ Κωνσταντινούπολη κυριεύεται! Ἡ Ἁγία Σοφία μετατρέπεται στό πρῶτο μουσουλμανικό τέμενος τῆς Πόλης! Ὁ νεαρός σουλτάνος Μωάμεθ Β', μόλις 21 ἐτῶν, ἔχει ὑλοποιήσει τό ὄραμα τῆς ζωῆς του: ὕστερα ἀπό πολιορκία ἐπτά μόνον ἐβδομάδων, ἡ καρδιά τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας, ἡ βασιλίς πόλις τῆς Ὁρθοδοξίας, εἶναι πλέον στά χέρια του! Ἐπαξίως λαμβάνει τό προσωνύμιο “ὁ Πορθητής”!

Διάβαζα τίς προάλλες κάπου στό διαδίκτυο τό ἐξῆς: “Κωνσταντινούπολη 29 Μαΐου 1453. Ἑλλάδα 29 Μαΐου 2010. Τά χρόνια περνοῦν. Οἱ αἰῶνες φεύγουν. Οἱ γενιές ἀλλάζουν. Τό σύνθημα ὅμως “Πάλι μέ χρόνια μέ καιρούς πάλι δικιά μας θά’ ναι” κυριαρχεῖ ἀκόμη. Καί θά κυριαρχεῖ, μέχρι κάποια στιγμή ἡ Πόλη νά περάσει ξανά στά χέρια τῶν Ἑλλήνων. Μέχρι ἡ ἱστορία νά διορθώσει τό λάθος της”.

Εἶναι σαφῆς ὁ πόνος ψυχῆς τοῦ συντάκτη τῶν πῶ πάνω γραμμῶν. Ἐξ ἄλλου ποιός Ἑλληνας στ’ ἀλήθεια μπορεῖ νά θυμηθεῖ τό γεγονός τῆς Ἄλωσης χωρὶς ρίγος σιγκίνησης καί χωρὶς αἰσθήματα μελαγχολίας καί νοσταλγίας; Οὐδεῖς! Ὡστόσο ἡ δήλωσή του ὅτι ἡ πώση τῆς Βασιλεύουσας ὑπῆρξε “λάθος τῆς ἱστορίας” εἶναι ἀτυχῆς. Ἡ νηφάλια ἐξέταση τῶν ἱστορικῶν δεδομένων ὀδηγεῖ σέ ἄλλη ἀπάντηση γιά τό ἐρώτημα τί εὐθύνεται γιά τὴν τραγωδία.

Ἄς δοῦμε πῶς ἔχει διαμορφωθεῖ ἡ κατάσταση τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους τὰ τελευταῖα 100 χρόνια πρὶν τὴν Ἄλωση. Τό κράτος ἐδαφικά ἔχει συρρικνωθεῖ ἀπελπιστικά. Ἀπὸ τὴν ἄλλοτε τεράστια αὐτοκρατορία, σέ ἑλληνικά χέρια μένουν τώρα μόνο τὰ ἐδάφη γύρω ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη. Οἱ οικονομικοὶ του πόροι ἔχουν σχεδόν ἐξανεμιστεῖ. Οἱ οικονομικὲς ἀνισότητες προκαλοῦν αἱματηρὲς συγκρούσεις ἀνάμεσα σέ πλούσιους καί φτωχοὺς. Ἡ βυζαντινὴ κοινωνία ἔχει διχαστεῖ

ἐπιπλέον καί ἀπὸ τὴ θρησκευτικὴ διαμάχη πού στρέφεται γύρω ἀπὸ τό κίνημα τοῦ Ἡσυχασμοῦ. Σάν νά μὴν ἔφθαναν ὅλα αὐτά, καί ἡ ἴδια ἡ φύση στρέφεται ἐναντίον τῶν Βυζαντινῶν, ἰσχυροὶ σεισμοὶ καί ἐπιδημία βουβωνικῆς πανώλης.

Ὡστόσο ἐκεῖνο πού συντελεῖ ὥστε τὰ προβλήματα νά μὴν μποροῦν νά ξεπεραστοῦν εἶναι τό ὅτι ἡ πολιτικὴ ἡγεσία τοῦ Βυζαντίου ὑπῆρξε πολὺ κατώτερη τῶν περιστάσεων. Ἡ τελευταία δυναστεία, οἱ Παλαιολόγοι, ἐπιδεικνύουν ἀσύγγνωστη ἀφροσύνη καί ἀνικανότητα. Ἀντὶ νά στρέψουν τὴν ἐνεργητικότητά τους στὴν ἀναχαίτιση τῆς ἀπελπιστικῆς κατάστασης τοῦ κράτους, οἱ διάφοροι κλάδοι πού ἀποτελοῦν τὸν Οἶκο τῶν Παλαιολόγων σπαράσσονται ἀπὸ ἐμφύλιες διαμάχες μέ μῆλον τῆς ἐριδος τὸν θρόνο τῆς Κωνσταντινούπολης! Μάλιστα δὲν διστάζουν νά ζητήσουν τὴ βοήθεια ξένων στρατευμάτων, καί δὴ ὀθωμανικῶν, προκειμένου νά ἐξουδετερώσουν τοὺς ἐσωτερικοὺς ἀντιπάλους τους! Μέ αὐτὸν τὸν τρόπο καθιστοῦν τοὺς ἐχθροὺς τοῦ κράτους, τοὺς Ὄθωμανοὺς, ἐσωτερικὸ στοιχεῖο τῆς πολιτικῆς ζωῆς τοῦ Βυζαντίου!

Τό δεύτερο σοβαρότατο δείγμα πολιτικῆς ἀνικανότητος τοῦ Οἴκου αὐτοῦ εἶναι ἡ ἀδιαφορία γιά τό λαϊκὸ αἶσθημα καί τίς εὐαισθησίες τοῦ λαοῦ στό κορυφαῖο ζήτημα τῆς Ἐνωσης τῶν Ἐκκλησιῶν. Αὐτό συντέλεσε ὥστε ὁ λαός νά ἀπομακρυνθεῖ ἀπὸ τὴν ἡγεσία του. Εἶναι γνωστὸν ὅτι οἱ Πάπες τῆς Ρώμης ἔθεταν ὡς ὄρο γιά ἀποστολὴ στρατιωτικῆς βοήθειας στὴ χειμαζόμενη Κωνσταντινούπολη τὴν Ἐνωση τῶν Ἐκκλησιῶν. Τό πρόβλημα εἶναι ὅτι τὴν Ἐνωση οἱ Πάπες τὴν ἀντιλαμβάνονταν ὡς ὑποταγὴ τῆς Ὁρθοδοξίας σὸν Ρωμαιοκαθολικισμό. Ἐνα τέτοιο ἐνδεχόμενο ὅμως ὁ λαός τοῦ Βυζαντίου τό ἀπέρριπτε μετὰ βδελυγμίας καί σκαιότητος. Παρ’ ὅλα αὐτά οἱ δύο τελευταῖοι αὐτοκράτορες τοῦ

Βυζαντίου πεπεισμένοι ότι ή μόνη δυνατή βοήθεια θά προέλθει από τή Δύση ύποστηρίζουν ένωτική πολιτική. Ο Ίωάννης Η', στή σύνοδο Φερράρας και Φλωρεντίας, 1438-9, ύπογράφει τήν Ένωση τών Έκκλησιών. Ο διάδοχός του, τελευταίος αυτοκράτορας του Βυζαντίου, Κωνσταντίνος ΙΑ' Παλαιολόγος, στις 12 Δεκεμβρίου 1452, σέ λαμπρή τελετή στήν Άγία Σοφία έορτάζει τήν Ένωση τών Έκκλησιών. Τί ένεργεια μπορούσε νά είναι πύο προκλητική από αυτή; Μέσα στήν καρδιά τής Πόλης, στόν ναό πύο είναι τό προπύργιο τής Όρθοδοξίας νά έορτάζεται ή ύποταγή τής Όρθοδοξίας στόν Πάπα! Και μάλιστα ένόσω διατηρείται άκόμη ή άπεχθής μνήμη τής καταστροφής τής Κωνσταντινούπολης από τή σταυροφορία τών Δυτικών του 1204! Η φιλενωτική πολιτική τών αυτοκρατόρων είναι ή ιδανική συνταγή για πλήρη άποξένωση του λαού από τήν κυβέρνησή του και για καταβαράθρωση του φρονήματός του.

Η τίμα άναμέτρηση μέ τήν ιστορία τής Άλωσης, όσο θλιβερή και άν είναι, άποδεικνύεται χρήσιμη, καθόσον μās βοηθεί νά συνειδητοποιήσουμε ότι τά αίτια τής παρακμής του Βυζαντίου, έκτός από έξωτερικά, είναι και έσωτερικά και πολιτικής ύφής. Τά έξωτερικά προβλήματα συνήθως δέν μπορεί κανείς νά τά έλέγξει, τά έσωτερικά όμως μπορούμε νά τά άντιμετωπίσουμε και στό μέλλον νά μάθουμε νά τά άποφεύγουμε. Για αυτό σέ αυτά πρέπει νά έπικεντρωθούμε.

Είναι κοινή διαπίστωση ότι παρά τούς έξωτερικούς κινδύνους, και σήμερα τό κυριότερο πρόβλημα του έλληνισμού είναι ότι δέν ύπάρχει ικανοποιητικός άριθμός ικανών πολιτικών στελεχών. Για τούτο ευθύνεται ό λαός μας σέ πολύ μεγάλο βαθμό. Οι βυζαντινοί πρόγονοί μας τουλάχιστον είχαν τό έξής έλαφρυντικό: λόγω του μοναρχικού συστήματος διακυβέρνησης πύο ύπήρχε στήν έποχή τους, δέν είχαν κανένα ρόλο στήν άνάδειξη τών άρχόντων. Ο βασιλιάς άναδεικνυόταν κληρονομικώ δικαιώματι. Άρα όσο άκατάλληλος και νά ήταν, δέν είχαν πολλά περιθώρια άντιδράσεως. Έμείς όμως; Σήμερα ύπάρχει δημοκρατία, τούς άξιωματούχους τούς διαλέγει ό λαός. Και τούς διαλέγει άνάμεσα στις διαθέσιμες έπιλογές. Τό πρόβλημα είναι ότι πολύ

λίγοι συμπολίτες μας ένδιαφέρονται νά άναμειχθούν στήν πολιτική ζωή και έτσι αυτοί πύο διεκδικούν τίς θέσεις είναι πολύ λίγοι και συνήθως πάντοτε οι ίδιοι. Άλλά είναι λογικό ότι όταν μιά θέση τή διεκδικούν λίγοι, οι πιθανότητες νά στελεχωθεί σωστά είναι λίγες. Άντίθετα οι πιθανότητες άνάδειξης ικανού στελέχους στό πολιτικό άξιωμα αυξάνονται σημαντικά, όταν οι διεκδικητές του άξιώματος είναι πολλοί και ύπάρχει μεγάλη άμλλα.

Καθήκον λοιπόν όλων όσοι έχουν δημόσιο λόγο (Μητροπολιτών, Καθηγητών Πανεπιστημίου, πολιτικών, δημοσιογράφων, Καθηγητών Μέσης Έκπαίδευσης κτλ) είναι νά προτρέπουν τόν λαό, και δή τή νέα γενιά, νά άναμειχθεί στήν πολιτική. Πρέπει νά εξηγηθεί ότι ή πολιτική στή γνήσια μορφή της δέν είναι «βρώμικο παιχνίδι». Έτσι τήν κατάντησαν! Πολιτική είναι ή τέχνη νά διακονείς τούς συνανθρώπους σου. Έτσι τουλάχιστον τήν άντιλαμβανόταν ό πασίγνωστος πολιτικός τής άρχαίας δημοκρατικής Αθήνας, ό μεγάλος Περικλής, και για τούτο έπέκρινε ώμά και δριμύτατα όποιον δέν είχε συμμετοχή στήν πολιτική ζωή: «μόνο έμεις οι Αθηναίοι τόν συμπολίτη μας εκείνο πύο δέν έχει καμία άνάμειξη στήν πολιτική ζωή τόν θεωρούμε όχι φιλήσυχο, αλλά ΑΧΡΗΣΤΟ» (μόνοι γάρ τόν ... μηδέν τώνδε (δηλ. τών πολιτικών) μετέχοντα ούκ άπράγμονα, άλλ' άχρείον νομίζομεν (Θουκ. 2.40.2)).

Η επέτειος Άλωσης τής Πόλης άς μήν είναι λοιπόν μόνον άφορμή θρήνων και όδυρμών. Πολύ πύο έποικοδομητικό θά είναι, πρώτον, εάν μās άφυπνίζει τή συναίσθηση ευθύνης για παλλαϊκή και μαζική συμμετοχή στά κοινά, ώστε νά προκύπτει ως άποτέλεσμα ή άνάδειξη τών πύο προικισμένων συμπολιτών μας στά πολιτικά και πολιτειακά άξιώματα, διότι ή πολιτική ήγεσία είναι ή ραχοκοκκαλιά τής ευδαιμονίας του έθνους και τής κοινωνίας μας. Δεύτερον, εάν μās υπενθυμίζει ότι ή Όρθοδοξία είναι τό πύο ιερό κειμήλιο του λαού μας, στό όποίο κανείς δέν θά πρέπει νά άπλώνει βέβηλο και άνόσιο χέρι, ούτε άκόμη και ό πύο τρανός αυτοκράτορας. Άς πράξει ό καθένας τό μερίδιο πύο του άναλογεί προς τόν σκοπό τούτον.

Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρός ἡμῶν Ἐπιφανίου Ἐπισκόπου Κύπρου. Λόγος εἰς τὴν Ἀνάληψιν

τοῦ Ἐπισκόπου Λήδρας κ. Ἐπιφανίου

Ο ἅγιος Ἐπιφάνιος, ἐπίσκοπος Κωνσταντίας, εἶναι ἓνας ἐκ τῶν στύλων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου, μαζί με τὸν Ἀπόστολο Βαρνάβα. Ἡ παρουσία του καὶ ἡ προσωπικότητά του, σὲ συνδυασμὸ με τὴ θαυμαστὴ ἐπιφάνεια τοῦ ἱεροῦ καὶ μαρτυρικοῦ λειψάνου τοῦ Ἀποστόλου Βαρνάβα, συνετέλεσαν ὥστε νὰ καθιερωθεῖ τὸ αὐτοκέφαλο τῆς Ἐκκλησίας μας στὴν Γ' Οἰκουμενικῇ Σύνοδο τὸ 425 μ.Χ. Ἐκτὸς αὐτοῦ, συνέβαλε τόσο με τοὺς λόγους του ὅσο καὶ με τὰ κείμενά του, στὸν ἀντιαιρετικὸ ἀγῶνα τῆς Ἐκκλησίας, καὶ μαζί με τοὺς μεγάλους οἰκουμενικοὺς πατέρες καὶ διδασκάλους Βασίλειο, Γρηγόριο τὸν Θεολόγο καὶ Ἰωάννη τὸν Χρυσόστομο, πρωτοστάτησαν στὴν ἐρμηνεία, τὴ διασάφηση καὶ τὴν ἔκφραση τοῦ τριαδολογικοῦ δόγματος. Ἔτσι, ἀπέβηκε καὶ κριτήριον Ὁρθοδοξίας, ὄχι μόνο στὴν ἐποχὴ του καὶ γιὰ τὴν ἐποχὴ του, ἀλλὰ διαχρονικὰ μέχρι τὶς μέρες μας.

Μεταξὺ τῶν ἔργων του καταχωρεῖται μία ὁμιλία «εἰς τὴν Ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ». Κατὰ τὸν ἅγιον Ἐπιφάνιο, ἡ Ἀνάληψις ἀποτελεῖ τὴν κορωνίδα τῶν δεσποτικῶν ἑορτῶν, τὸ κόσμημα τῶν κοσμημάτων στὸ πανάχραντο Σῶμα τοῦ Χριστοῦ μας. Κι αὐτὸ συμβαίνει, διότι ἡ Ἀνάληψις εἶναι τὸ πλήρωμα τῶν ἑορτῶν. Ὅλες οἱ δεσποτικὲς ἑορτὲς εἶναι σημαντικὲς καὶ μεγάλες, συνδέονται δὲ μεταξύ τους καὶ ὅλες μαζί συμπληρώνουν τὸν σκοπὸ τῆς παρουσίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ στὴ γῆ. Κι ὡς νὰ

διαγράφεται μία κλίμακα, ἡ ὁποία ἔχει ὡς πρώτη καὶ σημαντικὴ βαθμίδα τὴν κατάβαση τοῦ Θεοῦ στὴ γῆ καὶ τὴν ἔνωσή Του με τὴν ἀνθρωπίνη φύση καὶ τὴν παρθενικὴ Αὐτοῦ γέννηση ἐκ τῆς Θεοτόκου Μαρίας, τελευταία δὲ βαθμίδα ἡ ὁποία ὄχι μόνο ἀγγίζει τὸν οὐρανὸ, ἀλλὰ ὀλοκληρῶνεται στὸ ὑποπόδιο τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ, τὴν ἔνδοξο πανήγυρη τῆς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ Ἀναλήψεως. Διότι ἀφοῦ κατέβηκε ὁ Ποιμὴν ὁ καλὸς στὴν ἀναζήτηση τοῦ πλανωμένου λογικοῦ προβάτου, τοῦ ἀνθρώπου, τὸν βρῆκε ἀπατημένο με δολιότροπα τεχνάσματα ἀπὸ τὸν ἀπατεῶνα ὄφιν, τὸν διάβολο, ὁ ὁποῖος τοῦ ὑπέδειξε ὁδοὺς κακίας, τὸν ἐμόλυνε με τὴν ἀκαθαρσία τῆς πολυθείας, τῆς πολυποικίλης εἰδωλολατρίας, καὶ τοῦ ἀμαύρωσε τὸ ὀπτικὸ νεῦρο, τὸν νοῦν, ὥστε νὰ μὴν μπορεῖ νὰ ἀντικρύσει καὶ κατ' ἐπέκταση νὰ λάβει τὴ θε-

ογνωσία. Μέσα σ' αὐτὴ τὴν κατάσταση βρῆκε ὁ Χριστὸς μας τὸν ἀνθρώπο. Παρὰ ταῦτα ὅμως, δὲν δίστασε νὰ ἀπλώσει τὸ πανάχραντο χέρι Του καὶ νὰ τὸν σώσει ἀπὸ τὸν πνιγμὸ καὶ τὸν ὄλεθρο τοῦ ἀπατηλοῦ βίου, νὰ τὸν καθαρῖσει μέσα στὰ ἁγιασμένα ρεῖθρα τοῦ Ἰορδάνου ξεπλένοντάς τον, νὰ τὸν εὐωδιάσει καὶ νὰ τὸν ἀρωματίσει με τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, νὰ τὸν ἀναστήσει διὰ τῆς τριήμερου Αὐτοῦ Ἀναστάσεως, καὶ ἀφοῦ τὸν ἔκανε ἄξιο τῆς θείας Χάριτος καὶ τῆς κοινωνίας μετὰ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, νὰ τὸν προσφέρει ὡς προσφορὰν εὐπρόσδεκτη στὸν οὐράνιον Πατέρα, καθιστώντας τὴν ἀνθρωπίνη φύση,

τήν ὁποία ἔνωσε μὲ τὸν ἑαυτό Του, σύνθρονον καὶ σύνοδρον μετὰ τοῦ Θεοῦ.

Ἔτσι, ὁ Ἅγιος, συνεχίζοντας προτρέπει: Ἀφοῦ ἔχομε λάβει τέτοια εὐλογία καὶ τέτοια χάρη ἀπὸ τὸν Θεό, ὀφείλομεν ὡς εὐγνώμονες δούλοι, ὡς ὑπήκοα τέκνα, ὡς γνήσιοι υἱοὶ καὶ θυγατέρες τοῦ Θεοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος μὲ τὴν κοσμοσωτήριο καὶ λυτρωτική Του θυσία μᾶς ἐξηγόρασε, μᾶς ἔκανε δεσποτικὸ κτήμα, δηλαδή μᾶς ἔκανε δικούς Του, μᾶς ἀπέκτησε μὲ τὸ τίμιον Αἷμα Του, ὀφείλομε καὶ ἡμεῖς νὰ ἀνταποκριθούμε ἰσάξια, κατὰ τὸ μέτρο τῆς δικῆς μας ἀνθρωπίνης ἀδυναμίας. Γι' αὐτό, ὅταν ὁ διάβολος μὲ πονηρία καὶ δολιότητα μᾶς πλησιάζει προσπαθώντας νὰ μᾶς ἀμαρνώσει τὸν νοῦ, νὰ τὸν συγχύσει καὶ νὰ τὸν σκοτίσει, παρακινώντας μας στὴν ἀμαρτία, ἃς ἔχομε ἡμεῖς τὸν νοῦ μας φύλακα ἄγρυπνον, καὶ μὲ

θάρος καὶ ἀνδρεία, ἐνθυμούμενοι τὴ δεσποτική μας εὐγένεια καὶ υἰοθεσία, νὰ τοῦ ποῦμε: «Δεσποτικὸ κτήματος προδότης οὐ (=δὲν) γίνομαι, διάβולה». Νὰ ἀντισταθοῦμε στὶς προκλήσεις τοῦ διαβόλου ὁ ὁποῖος συμπράττει μὲ τὸν παλαιὸν ἄνθρωπο, στὶς προκλήσεις τῆς πολύμορφης ἡδονῆς, εἴτε αὐτὴ λέγεται σαρκικὲς ἐπιθυμίες, εἴτε χροῖμα, εἴτε δόξα, εἴτε ὀτιδήποτε εἶναι αὐτὸ τὸ ὁποῖο μᾶς προσφέρει, ἐγκρύβοντας μέσα του τὸ δηλητήριο τῆς ἀμαρτίας. Ἔτσι, ἀντιστεκόμενοι καὶ ὑπεραμνόμενοι τῆς δωρεᾶς καὶ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ πρὸς ἡμᾶς, νὰ ἐπιτύχομε τὰ ἐπηγγελμένα ἀγαθὰ τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν, συνάμα δέ, νὰ ἀξιωθοῦμε νὰ δοῦμε καὶ νὰ βλέπουμε τὸ πρόσωπο τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ Πατρὸς Αὐτοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μετὰ παρησίας, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Τὰ Ἱερά Μνημόσυνα

(Θεολογική - Ἀγιοπατερική καὶ Λειτουργική Ἀναφορά καὶ Προσέγγισις)

τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Βενεδικτῶν Λοΐζου

«**Δ**έν νομοθετήθηκαν αὐτά (τὰ Μνημόσυνα) ἀπὸ τοὺς θεῖους Ἀποστόλους, τὸ νὰ ἐνθυμούμεθα δηλαδή ἐκείνους πού ἔφυγαν ἀπὸ τὴν ζωὴν αὐτήν, κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν Φρικτῶν Μυστηρίων· γνωρίζουν ὅτι ἀπὸ αὐτὸ προκύπτει πολὺ κέρδος, μεγάλη ὠφέλεια».

Εἰς ὅλας τὰς Θείας Λειτουργίας ἀναφέρονται εὐχαὶ καὶ δεήσεις ὑπὲρ τῶν κεκοιμημένων.

Εἰς τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν τοῦ Ἀποστόλου Μάρκου ἀναφέρεται ἡ ἐξῆς διὰ τοὺς κε-

κοιμημένους εὐχή: «Καὶ τούτων (διὰ τοὺς ὁποῖους προσέφερε ὁ ἱερεὺς τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν καὶ προσευχήθηκε) καὶ πάντων τὰς ψυχὰς ἀνάπαυσον, Δέσποτα Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἐν ταῖς τῶν ἁγίων σου σκηναῖς... Αὐτὰς μὲν οὖν, τὰς ψυχὰς ἀνάπαυσον, Κύριε, καὶ βασιλείας οὐρανῶν ἀξίωσον».

Εἰς τὴν ἀρχαιοπρεπεστάτην Θεῖαν Λειτουργίαν τοῦ Ἁγίου Ἰακώβου τοῦ Ἀδελφοθέου μετὰ τὴν ἀνάμνησιν τῶν Ἀποστόλων, Προφητῶν, κ.λ.π. ἀναφέρονται τὰ ἐξῆς:

«Μνήσθητι Κύριε, ὁ Θεὸς τῶν πνευμάτων καὶ

πάσης σαρκός, ὧν ἐμνήσθημεν καί ὧν οὐκ ἐμνήσθημεν Ὁρθοδόξων, ἐκεῖ αὐτούς ἀνάπαυσον... Δός γενέσθαι τήν προσφοράν ἡμῶν εὐπρόσδεκτον, ἡγιασμένην ἐν Πνεύματι ἁγίῳ, εἰς ἐξίλασμών τῶν ἡμετέρων πλημμελημάτων καί τῶν τοῦ λαοῦ ἀγνοημάτων καί εἰς ἀνάπαυσιν τῶν προκεκοιμημένων ψυχῶν».

Εἰς τήν Θεῖαν Λειτουργίαν τοῦ Ἁγίου Κλήμεντος, μαθητοῦ τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου, ἀναφέρεται: «Ἐτι δεόμεθά σου Κύριε, καί ὑπέρ τῆς ἁγίας σου Ἐκκλησίας τῆς ἀπό περάτων ἕως περάτων... καί πάντων, ὧν αὐτός ἐπίστασαι τά ὀνόματα» (ὁ Διάκονος προτρέπει τόν λαόν ὅπως δεηθῆ μετά τῶν Πρεσβυτέρων «ὑπέρ τῶν ἐν πίστει ἀναπαυσαμένων»).

Ὡσαύτως εἰς τās Θεῖας Λειτουργίας τοῦ Ἁγίου Βασιλείου καί τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ἰδιαίτερα διά τούς κεκοιμημένους ἀναφορά γίνεται: «... μνήσθητι πάντων τῶν κεκοιμημένων ἐπ' ἐλπίδι ἀναστάσεως ζωῆς αἰωνίου, καί ἀνάπαυσον αὐτούς ὅπου ἐπισκοπεῖ τό φῶς τοῦ προσώπου σου». (Ἐνταῦθα ὁ Ἱερεὺς μνημονεύει, ὧν βούλεται, κεκοιμημένων ὀνόματα).

Τās ὑπέρ τῶν κεκοιμημένων εὐχάς καί τās δεήσεις καί συνεπῶς τά μνημόσυνα, τά ὑποστηρίζει ἡ ἀδιαφιλονίκητος Ἀποστολική παράδοσις, ἀπό τήν ὁποῖαν παρελάβαμε νά εὐχόμεθα εἰς τήν Προσκομιδήν τῶν Τιμίων Δώρων ὑπέρ τῶν κεκοιμημένων καί νά τοποθετοῦμε τās μερίδας τῶν ἐνώπιον τοῦ Ἁγίου Ἄρτου, πλησίον εἰς τās τῶν ζώντων μερίδας· καί κατόπιν μερίδας ζώντων καί κεκοιμημένων νά τοποθετοῦνται ἐντός τοῦ Ἁγίου Ποτηρίου, ὅπου τό Πανάγιον Σῶμα καί Αἷμα τοῦ Κυρίου καί Θεοῦ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ θά ἐπισπάσῃ τόν ἁγιασμόν καί τήν ἀπολύτρωσιν, ἐνώ ὁ Ἱερεὺς λέγει· «Ἀπόπλυνον Κύριε, τά ἁμαρτήματα τῶν ἐνθάδε μνημονευθέντων δούλων σου τῷ Αἵματί σου τῷ ἁγίῳ· πρεσβεῖαις τῆς Θεοτόκου καί πάντων σου τῶν ἁγίων. Ἀμήν».

Εἰδικῶς περὶ τοῦ χρόνου τελέσεως τῶν ἱερῶν Μνημοσύνων, αἱ Ἀποστολικαί Διαταγαί μᾶς ἀναφέρουν ὅτι, πρέπει νά τελοῦμε τά μετά κολλύβων μνημόσυνα τήν 3ην ἡμέραν, τήν 9ην, τήν 40ήν, καί ἐνιαυσίως (εἰς τόν χρόνον). Ἡ ἀγιοπατερική παράδοσις ἀναφέρει ὅτι τά

Μνημόσυνα τελοῦνται τήν τρίτην ἡμέραν εἰς ἀνάμνησιν τῆς τριήμερου καί ἐνδόξου Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν. Τήν 9ην ἡμέραν εἰς τύπον τῶν Ἀγγελικῶν Ἀσωμάτων Δυνάμεων. Τήν 40ήν ἡμέραν συμφώνως μέ τόν τύπον τόν παλαιόν - Διαθήκης παλαιάς, διότι καί οἱ Ἰουδαῖοι ὅταν ὁ Μωϋσῆς ἀπέθανεν, ἐπένθησαν αὐτόν ἐπὶ τεσσαρακονθήμερον (40 ἡμέρας).

Τά ἐνιαύσια - ἐτήσια μνημόσυνα ἀναφέρονται ἀπό τόν Ἅγιον καί Θεολόγον Γρηγόριον εἰς τόν λόγον τόν ἐπιτάφιον, πρὸς τόν ἡγαπημένον ἀδελφόν του Καισάριον: «Τά μὲν ἀποδεδώκαμεν τά δέ καί δώσομεν τās δι' ἔτους προσφέροντες τιμᾶς τε καί μνήμας».

Ὁ Ἅγιος Συμεὼν Θεσσαλονίκης εἰς τά τριήμερα καί ἔννατα (ἐννεάμερα) μνημόσυνα βλέπει συμβολισμόν ἄλλον: «Τά τρίτα τελοῦνται ὑπέρ τοῦ κεκοιμημένου, διότι ὁ ἄνθρωπος διά τῆς Παναγίας Τριάδος ἔλαβε τό εἶναι καί διότι μεταστᾶς θέλει ἀλλοιωθῆ καί θέλει φανῆ εἰς τό ἀρχαῖον καλλώπισμα, εἰς τό ὁποῖον ἦτο πρό τῆς παραβάσεως ἢ καί εἰς καλλίτερον ἴσως. Τά ἔννατα διά νά συνταχθῆ τό πνεῦμα του ὡς ἄϋλον, καί τῆς ἰδίας φύσεως μετά τῶν ἀγγέλων... Τά δέ τεσσαρακοστά διά τήν τοῦ Σωτήρος Θεῖαν Ἀνάληψιν, ἥτις ἔγινε μετά τήν Ἀνάστασιν μετά τόν ἀριθμόν αὐτόν τῶν ἡμερῶν, διά νά ἀναληφθῆ καί αὐτός τότε, ὅταν ἀναστηθῆ... καί διά νά προῦπαντήσῃ τόν Κριτήν..... Τά ἐνιαύσια πάλιν μνημόσυνα (ἐτήσια), τήν Ἁγίαν Τριάδα καί τόν τῶν ὄλων Θεόν κηρύττουσι καί εἰς δόξαν αὐτῆς τελοῦνται καί αὐτά ὑπέρ τοῦ τετελευτηκότος, καθότι ἀπ' αὐτῆς τῆς Ἁγίας Τριάδος ἔλαβεν ὁ ἄνθρωπος τήν σύστασιν καί εἰς αὐτήν πάλιν λυθεῖς ἀπό τοῦ σώματος θέλει πορευθῆ... Ἡ πρὸς δήλωσιν ὅτι εἶναι ἀθάνατος κατά τήν ψυχὴν καί ὅτι πάλιν θέλει ἀνανεωθῆ, ὅταν ὁ Πλάστης θελήσῃ νά ἀναστήσῃ τό σῶμά του...».

Ἐκτός δέ τούτων πάντων, ἡ Ἐκκλησία μας καί δύο ἀγιοπατερικῶς καθιερωμένα Ψυχοσάββατα εἰς τά ὁποῖα μνημονεύονται ἅπαντες οἱ εὐσεβεῖς ἀπό ἀρχῆς τοῦ κόσμου μέχρις ἐσχάτων.

Τό Πρῶτον Ψυχοσάββατον τό ὥρισαν οἱ θεόπνευστοι Ἅγιοι Πατέρες τήν Κυριακὴν τῆς

Ἀπόκρεω - τῆς Κρίσεως ἀνάμνησις. Αὐτὴν τὴν ἡμέραν, ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία φιλοστόργως ἐπιτελεῖ μνημόσυνα διὰ τὰ τέκνα τῆς πού ἀπέθανον εἰς γῆν ξένην, εἴτε ἐν θαλάσσαις εἴτε ἐν ἐρήμοις. Δι' αὐτούς δὲν ἔχουν τελεσθεῖ κανονικά μνημόσυνα καὶ ἔχουν στερηθῆ τὴν ὠφέλειάν των. Οἱ Θειότατοι Πατέρες ἐκ φιλανθρωπίας κινούμενοι ὥρισαν νὰ τελοῦνται μνημόσυνα ὑπὲρ ὅλων «τῶν κεκοιμημένων», διὰ νὰ συμπεριλαμβάνονται καὶ ἐκεῖνοι ὅπου δὲν τοὺς ἔγιναν εἰδικὰ μνημόσυνα.

Καὶ διὰ ποῖον λόγον ἐξελέξαντο οἱ Ἅγιοι Πατέρες τὸ Σάββατον τοῦτο; Ἐπειδὴ θὰ τοποθετούσαν τὴν ἐπομένην ἡμέραν τὴν τοῦ Κυρίου Δευτέραν Παρουσίαν, συμφώνως μνημονεύουν καὶ τὰς ψυχάς, διὰ νὰ παρακαλέσουν τὸν φοβερόν Κριτὴν νὰ χρησιμοποιήσῃ τὴν συνήθη φιλανθρωπίαν καὶ συμπάθειάν Του καὶ νὰ τὰς κατατάξῃ εἰς τὴν ἀνάπαυσιν καὶ ἀπόλαυσιν πού τοὺς ὑποσχέθηκε.

Τὸ Δεύτερον Ψυχολόγιστον τὸ τελεῖ ἡ Ἐκκλησία μας ἐννέα ἡμέρας μετὰ τὴν Ἀνάληψιν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δηλαδή τὸ Σάββατον πρὸ τῆς Πεντηκοστῆς. Κατὰ τὴν τέλει τοῦ «κοινοῦ» Μνημοσύνου τοῦτου, ἡ Ἐκκλησία μας μνημονεύει πάντας τοὺς κοιμηθέντας εὐσεβεῖς ἀπὸ Ἀδάμ τοῦ προπάτορος μέχρι σήμερον.

Προσεύχεται ὑπὲρ αὐτῶν ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία καὶ δέεται τοῦ ἀναληφθέντος εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ καθεσθέντος ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς, νὰ τοὺς ἀξιῶσῃ κατὰ τὴν φρικτὴν τῆς Κρίσεως ὥραν, νὰ δώσουν καλὴν ἀπολογία εἰς Αὐτόν πού θὰ κρίνῃ ὅλην τὴν Γῆν. Νὰ παρασταθοῦν ἐκ δεξιῶν Του, εἰς τὴν χαρὰν μετὰ τὴν μερίδα τῶν δικαίων καὶ εἰς τὴν φωτεινὴν τάξιν τῶν ἁγίων. Νὰ γίνουσι τῆς Βασιλείας Του ἄξιοι κληρονόμοι. Καὶ δὲν εὐχεται μόνον διὰ τοὺς Χριστιανούς, διότι κανεὶς δὲν ἦτο Χριστιανός ἀπὸ Ἀδάμ μέχρι Χριστοῦ, ἀλλὰ δι' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον καὶ τὴν τάξιν καὶ πρᾶξιν ταύτην, τὴν ἐκκλησιαστικὴν-τελετουργικὴν, φανεροῦται ἐναργῶς ἡ ἀπειρος ἀγάπη τῆς Ἐκκλησίας μας δι' ὅλον τῶν ἀνθρώπων τὸ γένος.

Πάγκοινος τυγχάνει ἡ μαρτυρία τῶν Θεοφό-

ρων τῆς Ἐκκλησίας Πατέρων, ἀλλὰ καὶ τῆς ἰδίας τῆς Ἐκκλησίας ὅτι, μεγάλη εἶναι ἡ ὠφέλεια πού προκύπτει ἀπὸ τὰ ἱερά Μνημόσυνα. Ἀναφέρει ὁ ἱερός Δαμασκηνός ὅτι: «ὁ Θεὸς θέλει πολὺ νὰ εὐεργετούμεθα ὅλοι ἀπὸ ὅλους καὶ ζῶντες καὶ μετὰ θάνατον». Καί, ὅπως δὲν γνωρίζομε καὶ δὲν ἠμποροῦμε ὅρια νὰ θέσωμε εἰς τοῦ Θεοῦ τὴν ἀγάπην, εἰς αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν ἀγάπην τοῦ Παναγάρχου Θεοῦ βασιζόμεθα καὶ εἰς τὴν ὠφέλειαν πού προέρχεται ἀπὸ τὰ μνημόσυνα.

Καὶ ὁ ἱερός Χρυσόστομος: «Δὲν προσφέρονται ἀσκόπως οἱ προσφορές (Θεῖαι Λειτουργίαι) διὰ τοὺς ἀπελθόντας, οὔτε οἱ ἐλεημοσύνες. Ὅλα αὐτὰ τὰ ἔχει προστάξει τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, διότι θέλει νὰ ὠφελούμεθα ὁ ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλον. Ὁφελεῖται ἐκεῖνος ἀπὸ ἐσένα καὶ ἐσύ ἀπὸ ἐκείνου.. Νὰ μὴν ἀμφιβάλλῃς ὅτι ὁ νεκρὸς θὰ κερδίσῃ κάποια ὠφέλεια...».

«Καί, διότι ὅπως ὅταν ἐορτάζονται τῶν βασιλέων τὰ ἐπινίκια, τότε ἐγκωμιάζονται ὅσοι βοήθησαν εἰς τὰ νικητήρια, καὶ ὅσοι βρισκονται στὶς φυλακὰς ἀπελευθερώνονται διὰ τὴν περίστασιν αὐτὴν. Ὅταν ὁμως περάσῃ ὁ καιρὸς αὐτός, ὅποιος δὲν πῆρε χάριν, δὲν τὴν παίρνει πλέον. Ἔτσι καὶ ἐδῶ, κατὰ τὴν προσφορὰν τῆς θυσίας· αὐτός εἶναι ὁ καιρὸς διὰ τὰ ἐπινίκια...».

Καὶ ὁ Ἅγιος Κύριλλος Ἱεροσολύμων χαρᾶκτηρίζει «μεγίστην τὴν ὄνησιν», πολὺ μεγάλην τὴν ὠφέλειαν πού προέρχεται ἀπὸ τὴν ὑπὲρ τῶν κεκοιμημένων «εὐχὴν καὶ ἰκεσίαν» κατὰ τὴν Θεῖαν καὶ Ἀναίμακτον Λατρείαν.

Διὰ τοῦτο λοιπόν, δὲν πρέπει νὰ παραλείψωμε τὰ ἱερά Μνημόσυνα. Ἰδιαιτέρως ὁμως πρέπει νὰ μνημονεύονται τὰ ὀνόματα κατὰ τὴν ὥραν τῆς φρικτωδεστάτης θυσίας, διότι αὐτὴ μᾶς ἐδόθη διὰ τὸν σκοπὸν αὐτόν.

Καὶ ἐφ' ὅσον ἡ τελευταία τοῦ Κριτοῦ ἀπόφασις δὲν ἐβγήκε ἀκόμη, ἐφ' ὅσον τοῦ Χριστοῦ τὸ κράτος φθάνει ἀπὸ τὰ ἐπουράνια καὶ τὰ ἐπίγεια μέχρι καὶ τὰ καταχθόνια, ἐφ' ὅσον τὸ «πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ» δὲν ἠκούσθη, ἡ καλλίτερη στάσις τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἡ στάσις τῆς δεήσεως, τῆς προσευχῆς ὑπὲρ τῶν κεκοιμημένων αὐτῆς.

Σημαντική αρχαιολογική ανακάλυψη στήν Κύπρο

της Δρ. Έλένης Προκοπίου

Η συστηματική αρχαιολογική έρευνα που διεξάγει τα τελευταία τέσσερα χρόνια το Τμήμα Αρχαιοτήτων στη θέση Καταλύματα των Πλακωτών της Χερσονήσου του Άκρωτηρίου, έχει ανοίξει ένα μεγάλο κεφάλαιο για την έρμηνεία όχι μόνο του ίδιου του έντυπωσιακού μνημείου που αποκαλύπτεται, αλλά και του ρόλου τόσο της Χερσονήσου, όσο και ολόκληρης της Κύπρου στα δρώμενα της εποχής στην οποία τοποθετείται χρονολογικά (τέλος δεύτερης δεκαετίας του 7ου- μέσα 7ου αιώνα μ.Χ.).

Έχει έντοπιστεί στη θέση αυτή το δυτικό τμήμα ενός εκκλησιαστικού οικοδομήματος, το οποίο έχει τη μορφή βασιλικής με εγκάρσιο κλίτος, σε αντίστροφη διάταξη, πλάτους 36 μέτρων και μήκους 29 μέτρων, χωρίς την εξέχουσα στα δυτικά πολυγωνική άψίδα, στην όποιαν υπάρχει έγγεγραμμένη μικρότερη ταφική άψίδα διαμέτρου 2.25μ.

Ανάλογες ταφικές άψίδες της ίδιας διαμέτρου υπάρχουν στο κέντρο της δυτικής πλευράς και των πλαγίων πλευρών του βορείου και νοτίου σκέλους, ενώ στα ανατολικά του νοτίου σκέλους υπάρχει αντί άψιδας μικρή τετραγωνική κόγχη, πλησίον της οποίας βρέθηκε το κάλυπτρο μικρής μαρμάρινης λειψανοθήκης. Στην νότια άψίδα σωζόταν αδιατάρακτη σε λάρνακα, διακοσμημένη με έξοργο διάτρητο σταυρό, μία ταφή άνδρος προχωρημένης ηλικίας, με δύο χάλκινες περόνες και 5 μικρά χάλκινα νομίσματα, μικρής αξίας (πεντανούμια, έξανούμια, δεκανούμια), που χρονολογούνται στην πρώτη δεκαετία της βασιλείας του Αυτοκράτορα Ήρακλείου (610-620). Χάλκινο νόμισμα, χρονολογημένο με ασφάλεια στο 616, βρέθηκε σε στρώμα θεμελίωσης και υπέδειξε χρονολο-

γία ανέγερσης κατά ή λίγο μετά από το έτος αυτό.

Η ιδιαιτερότητα του χώρου αυτού δεν έγκνεται μόνο στο μέγεθος, στην αρχιτεκτονική του διάταξη σε σχέση με τον κυρίως ναό, ή ακόμα και στην ταφική του χρήση (μαρτύριον), αλλά και στον συνδυασμό με αυτά στοιχεία, που αντανακλούν αρχαίους λειτουργικούς τύπους της Ανατολής, αλλά και εξέλιξων συνδεδεμένων με την εποχή και τα εκκλησιαστικά δρώμενα.

Τά δεδομένα αυτά, καθώς και ο περίτεχνος διάκοσμος των ψηφιδωτών του δαπέδων, αλλά και των υπόλοιπων μερών του, καθώς και η ύπαρξη συμβόλων που μπορούν να συνδεθούν με την προπαγάνδα του Ήρακλείου για τον εν εξέλιξη πόλεμο έναντι των Περσών, υποδεικνύουν ότι πρόκειται για κορυφαίο μνημείο της εποχής του. Αυτό είχε σχεδιασθεί με πολύ μεγάλη επιμέλεια υπό την καθοδήγηση Ήραρχη με μεγάλη έμβριθεια στα τελούμενα της Θείας Λειτουργίας και είχε εκτελεστεί από εκλεκτά συνεργεία της νήσου ή της αυτοκρατορίας, για να τιμηθούν κεκοιμημένοι και λείψανα αγίων, ή μνήμη των οποίων για άγνωστους ακόμα λόγους δεν διατηρήθηκε στην παράδοση της περιοχής.

Η ιστορική έρευνα έδειξε ότι το μνημείο αυτό δεν αποκλείεται να σχετίζεται με τον Θεϊκό οίκο, τον οποίο γράφεται ότι οικοδόμησε στην Κύπρο ο Πατριάρχης Άλεξανδρείας Άγιος Ίωάννης ο Έλεήμων, για την έναπόθεση και απόδοση τιμών σε Άγια λείψανα, που παρέλαβε από το έμπερίστατο τότε Πατριαρχείο των Ήεροσολύμων, που ανήκαν στον αδελφόθεο Ίάκωβο και τον Πρωτομάρτυρα Στέφανο.

Οι επιδρομές και η πώση στα χέρια των Περσών της Συρίας (610-613), της Παλαιστίνης (614) και της Αιγύπτου τό (619), η Άβαρο-περσική συμμαχία, που οδήγησε στην πολιορκία της Κωνσταντινούπολης (626), οι αγώνες για την προάσπιση της πόλης και την ανάκτηση των σημαντικών αυτών για την αυτοκρατορία περιοχών, που λήγουν με την άνυψωση του Τιμίου Σταυρού στην Ίερουσαλήμ από τον Ήρακλειο (630), οι δονήσεις των αιρέσεων (Νεστοριανισμός, Μονοφυσιτισμός, Μονοθελητισμός και Μονοενεργητισμός), οι αντιπαραθέσεις με τό Έβραϊκό στοιχείο και η εμφάνιση του άραβικού κινδύνου (634), αποτελούν ένα έκρηκτικό σύνολο για την εποχή και την περιοχή, και καθιστούν την Κύπρο, όπου τό πλέον άξιόπιστο και ασφαλές κομμάτι του αυτοκρατορικού διοικητικού συστήματος της Ανατολής, σημαντικό σταθμό για την οργάνωση της άμυνας της αυτοκρατορίας αλλά και της συνοχής των πνευματικών της δυνάμεων.

Καθοριστικής σημασίας αναδεικνύεται από τίς ιστορικές πηγές η σχέση που ανέπτυξε ο πλέον έμπιστος συνεργάτης του αυτοκράτορα Ήρακλείου, ο εξαδέλφος του Νικήτας, με τόν Έπαρχο Κύπρου

Έπιφάνιο και την οικογένειά του, και ιδιαίτερος με τόν υιό του, ιερέα Ίωάννη, που συστήνει για τόν θρόνο του Πατριαρχείου Άλεξανδρείας (610), ως τό πλέον έμπιστο και κατάλληλο πρόσωπο για την αποκατάσταση του κύρους της έκκλησίας και της έκκλησιαστικής τάξης στην Αίγυπτο. Η δράση του στην Άμαθούντα, η οποία αρχίζει σιγά σιγά να ψηλαφείται και αρχαιολογικά θά πρέπει να είχε δώσει ικανά πειστήρια.

Η σχέση αυτή θά πρέπει να είχε ξεκινήσει ως συνεργασία ανασυγκρότησης της άμυνας της περιοχής, στα πλαίσια της οποίας κεντρική θέση κατείχε η οργάνωση ή αναδιοργάνωση ναυτικών βάσεων, (Άκρωτήριο Δρέπανον, Άκρωτήριο των Γάτων, Καρπασία), και όχυρών (Τείχη Άμαθούντας), που θά πρέπει να χρησιμοποιήθηκαν για την έδραϊωση της

κυριαρχίας του Ήρακλείου στην Αίγυπτο (609-610), και την ανασύνταξη των δυνάμεων του στην περιοχή, σε συνδυασμό με έργα πνευματικής καλλιέργειας που ανέλαβε προσωπικά ο Άγιος Ίωάννης ο Έλεήμων (Ίδρυση μονών).

Η υπόθεση της ένότητας του έσωτερικού μετώπου αποτελεί κύριο στόχο της ομάδας των μεγάλων άνδρων, και δέν μπορούσε να νοηθεί από τόν Μέγα Ίεράρχη παρά μόνο έκκλησιαστικά και πνευματικά. Η έλεημοσύνη του (πνευματική και υλική) εξέφραζε τή δική του άφοσίωση στόν στόχο αυτό και φαίνεται να ξεπέρασε τίς προσδοκίες ακόμα και του ίδιου του Πατρίκιου Νικήτα.

Κατά τή διάρκεια της θητείας του στο Πατριαρχείο Άλεξανδρείας, αλλά και ένόσω βρισκόταν στην Κύπρο, μεταξύ των έτών 617-619, εργάζεται για την αποκατάσταση των θυμάτων των περσικών επιδρομών, αλλά και των τιμών προς τά άγια λείψανα και τά κειμήλια που είχαν φυγαδευθεί ή εξαγορασθεί. Σημαντικότατο ρόλο μεταξύ άλλων σε αυτή τή δραστηριότητα κατείχε ο βοηθός του Θεόδωρος, που ανέλαβε άργότερα με δική του προτροπή και σύσταση τήν Έπισκοπή της

Άμαθούντας και ο όποιος πιθανότατα συνέχισε τό έργο του και μετά τήν κοίμηση του Άγίου, τό 619.

Μνημεία και θέσεις οικισμών, κάποιοι από τούς όποιους είναι συνδυασμένοι με πολλαπλά έκκλησιαστικά μνημεία, που εμφανίζονται αιφνιδίως στίς άρχές του 7ου αιώνα, τόσο στην Κύπρο (Πέγεια, Άλασσα, Καλαβασό, Χοιροκοιτία, Μαζωτό, Πύλα), όσο και στα γειτονικά νησιά θά πρέπει να ανασκοπηθούν και να τεθούν σε μία κοινή βάση δεδομένων, για τή συνολική θεώρηση και επανεξέταση των ιστορικών και αρχαιολογικών στοιχείων, που συνδέονται με αυτό τό γεγονός, αλλά και του ρόλου που διαδραμάτισε συλλογικά η Έκκλησία στην αντιμετώπισή του, με πρωτοργάτη τόν Κύπριο Άγιο Πατριάρχη Άλεξανδρείας, Ίωάννη τόν Έλεήμονα.

Ίστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Λεμεσοῦ

τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Σωφρόνιου Μιχαηλίδη

Ἀπό τό τεῦχος αὐτό θά ἀρχίσουμε νά δημοσιεύουμε στήν Παράκληση τήν Ίστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Λεμεσοῦ.

Βάση γιά τήν ἱστορική αὐτή ἀναδρομή ἀπό τήν ἴδρυση τῆς τοπικῆς μας Ἐκκλησίας μέχρι σήμερα θά εἶναι τό ἐξαιρετικό βιβλίο τοῦ Πανοσιολογιστάτου Ἀρχιμανδρίτη Σωφρόνιου Μιχαηλίδη «Ἡ Ίστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Λεμεσοῦ (Ἐπισκοπή Ἀμαθοῦντος - Κουρίου - Νεαπόλεως - Λεμεσοῦ). Σκοπός τῆς προσπάθειας αὐτῆς εἶναι νά δοθεῖ ἡ εὐκαιρία στούς ἀναγνώστες νά γνωρίσουν τά ἱερά πρόσωπα καί τά γεγονότα τῆς πορείας τῆς Ἐκκλησίας μας, πού εἶναι στενά συνδεδεμένη καί μέ τή γενικότερη ἱστορία τοῦ τόπου μας. Στήν πορεία αὐτή θά δοθεῖ ἡ εὐκαιρία νά γνωρίσουμε ἐπίσης τά κυριότερα ἀρχαιολογικά μνημεῖα μας καί προπαντός τίς ἱερές μορφές τῶν Ἁγίων τῆς τοπικῆς ἐκκλησίας μας.

Ἡ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ ΕΠΟΧΗ

Οἱ πρῶτοι ἐπίσκοποι Ἀμαθοῦντος, Κουρίου, καί Νεαπόλεως

Ἡ διάδοση τοῦ Χριστιανισμοῦ τόν πρῶτο αἰώνα μ.Χ. ὑπῆρξε τό σημαντικότερο γεγονός στήν παγκόσμια Ίστορία: ἓνα γεγονός πού ἔμελλε νά ἀλλάξει τόν ροῦν τῆς Ίστορίας καί, γενικά, τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων. Ἡ ραγδαία διάδοσή του, παρά τή λυσσώδη πολεμική τῶν Ρωμαϊκῶν Ἀρχῶν, ὀφείλεται βέβαια στό θεόπνευστον αὐτοῦ, ὡς τῆς μόνης ἀληθινῆς πίστεως, καί στήν ἀγάπη, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ χαρακτηριστικό γνώρισμά της.

Ὅπως ὅλη ἡ Κύπρος, ἔτσι καί οἱ τρεῖς γειτονικές πόλεις, Ἀμαθοῦς, Κούριον καί Νεάπολις δέχθηκαν πολύ νωρίς τούς κήρυκες τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἡ διάδοση ὅμως τῆς νέας πίστεως συνάντησε ἰσχυρή ἀντίδραση ἀπό τούς κατοίκους των, γιατί στίς πόλεις αὐτές ἦταν πολύ δημοφιλῆς ἡ ἐθνική λατρεία (κυρίως τῆς Ἀφροδίτης στήν Ἀμαθοῦντα, καί τοῦ Ἀπόλ-

λωνος Ὑλάτου στό Κούριο). Ἐκτός αὐτοῦ, σ' ὅλες τίς πόλεις τῆς Κύπρου ὑπῆρχαν καλά ὀργανωμένες ἰσχυρές παροικίες Ἑβραίων, ἀπό τήν ἐποχή ἤδη τοῦ Πτολεμαίου Α' (320 π.Χ.). Ἡ ὑπαρξή τους διευκόλυνε βέβαια, ἀπό μιάς ἀπόψεως, τή διδασκαλία τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἀφοῦ οἱ Ἀπόστολοι ἄρχιζαν τό κήρυγμα ἀπό τίς ἐβραϊκές συναγωγές, ὡς σέ οἰκεῖο περιβάλλον, καί μετά ἀπευθύνονταν στούς ἐθνικούς εἰδωλολάτρεις. Ἀπό ἄλλης ἀπόψεως ὅμως, αὐτό δυσχέραινε τό ἔργο τῶν Ἀποστόλων, γιατί οἱ φανατικοί Ἰουδαῖοι πρωτοστατοῦσαν στήν ἀντίδραση ἐξεγείροντας καί τούς εἰδωλολάτρεις. Ἀρκεῖ νά ἐνθυμηθῆ κανεῖς τόν μαρτυρικό θάνατο τοῦ Ἀπ. Βαρνάβα στή Σαλαμίνα, πού προκλήθηκε ἀπό τέτοιους φανατικούς Ἑβραίους.

Ὅπως ἤδη ἀναφέρθηκε, οἱ Ἀπόστολοι Παῦλος καί Βαρνάβας ἦλθαν, τό 45 μ.Χ. στήν Κύπρο, τήν ὁποία περιόδευσαν ἀπό τό ἓνα ἄκρο, τή Σαλαμίνα, μέχρι τό ἄλλο ἄκρο, τήν Πάφο, τήν τότε πρωτεύουσα. Ἡ προσέλευση τοῦ διοικητοῦ τῆς Κύπρου, ἀνθύπατου Σέργιου Παύλου, στή χριστιανική πίστη, ὅπως δῆποτε ἐνεθάρρυνε τή διάδοσή της μεταξύ τοῦ λαοῦ, παρά τίς ἀντιδράσεις εἰδωλολατρῶν καί Ἰουδαίων. Κατά τήν πρώτη ἀποστολική περιοδεία τοῦ 45 μ.Χ. (Παῦλος, Βαρνάβας καί Μάρκος) καί τή δεύτερη τοῦ 50-57 μ.Χ. (Βαρνάβας καί Μάρκος), ἰδρύθησαν οἱ πρῶτες Ἐπισκοπές καί χειροτονήθηκαν οἱ πρῶτοι Ἐπίσκοποι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου.

Δυστυχῶς οἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων περιγράφουν τήν ἀποστολική περιοδεία Παύλου καί Βαρνάβα πάρα πολύ λακωνικά. Περισσότερες πληροφορίες μᾶς δίνουν ἄλλες πηγές, χρήσιμες μέν, ἀλλά λιγότερο αὐθεντικές. Ὁ John Hackett ἀναφέρει τόν Κύπριο μοναχό Ἀλέξανδρο ὁ ὁποῖος, στό Ἐγκώμῳ του στόν Ἀπόστολο Βαρνάβα, βεβαιώνει ὅτι οἱ Ἀπόστολοι ἴδρυσαν διάφορες τοπικές Ἐκκλη-

σίες στην Κύπρο, θέτοντας υπεύθυνους σ' αυτές έκλεκτους συνεργάτες τους. Αναφέρει, ακόμα, τό απόκρυφο βιβλίο Acta et passio Barnabae (τό όποίο έσφαλμένα μέν αποδίδεται στον Απόστολο Μάρκο, στηρίζεται όμως, πιθανότατα, στις αναμνήσεις και την παράδοση τής τοπικής Έκκλησίας), σύμφωνα μέ τό όποίο οι Απόστολοι συνάντησαν (στό Κίτιο ή στον Λαμπαδό) τόν 'Ηρακλέωνα, τόν όποίον χειροτόνησαν πρώτον 'Επίσκοπο τής νήσου μετονομάζοντάς τον σέ 'Ηρακλείδην ή 'Ηρακλείδιον και τόν έγκατέστησαν στην Ταμασό. Ακολούθησαν οι χειροτονίες και άλλων 'Επισκόπων και ή Έκκλησία τής Κύπρου άρχισε νά οργανώνεται.

Οι γνωστές 'Επισκοπές πού ιδρύθηκαν από τόν πρώτο αιώνα μ.Χ. είναι ή Ταμασός, τό Κίτιον, ή Αμαθούς, τό Κούριον, ή Πάφος, ή Νεάπολις και οι Σόλοι, χωρίς νά αποκλείονται και άλλες.

Στή συνέχεια θά έκτεθούν τά εκκλησιαστικά γεγονότα του πρώτου μ.Χ. αιώνα, τά σχετικά μέ τίς τρεις προκατόχους τής Λεμεσού πόλεις.

ΑΜΑΘΟΥΣ

Όπως στην υπόλοιπη Κύπρο, έτσι και στην Αμαθούντα διαδόθηκε νωρίς ό Χριστιανισμός, παρά την αντίδραση των εκεί 'Ιουδαίων, αλλά και των ειδωλολατρών λόγω τής πολύ δημοφιλούς λατρείας τής Αφροδίτης.

Η άπουσία συγκεκριμένων γραπτών πηγών τής έποχής αφήνει την ιστορία τής Αμαθούντος στό σκοτάδι, άνκαι στό προαναφερθέν βιβλίο Acta et passio Barnabae αναφέρεται ότι οι Απόστολοι έπεσκέφθησαν και την Αμαθούντα και τό Κούριο.

Υπάρχει έν τούτοις ένα πρόσωπο τό όποίο μπορεί, μέ επιφυλάξεις, νά θεωρηθή ως ό πιθανός πρώτος 'Επίσκοπος Αμαθούντος, κι αυτός είναι ό ΑΡΙΣΤΟΚΛΕΙΑΝΟΣ, 'Επίσκοπος τής αποστολικής έποχής, άγνωστος όμως στους Κυπρίους χρονογράφους. Αναφέρεται

στις πύ πάνω Πράξεις του Άπ. Βαρνάβα, σύμφωνα μέ τίς όποιες ό Αριστοκλειανός «λεπρός ών έκαθαρίσθη έν Άντιοχεία, όν και έσφράγισε Παύλος και Βαρνάβας εις 'Επίσκοπον, και απέστειλαν εις την κώμη αυτού έν Κύπρω διά τό πολλούς 'Ελληνας (= ειδωλολάτρας) ύπάρχειν εκεί. Η κώμη αυτή βρισκόταν κοντά στην Αμαθούντα, δέν κατονομάζεται όμως. Θεωρούμεν πολύ πύ πιθανό ή ύπαρξη «πολλών ειδωλολατρών» πού έπισημαίνεται, νά αναφέρεται στην πόλη τής Αμαθούντος κι όχι στην γειτονική κώμη. Γι' αυτό έχουμε την γνώμη ότι, πιθανόν, ό Αριστοκλειανός έστάλη ως 'Επίσκοπος για την Αμαθούντα κι όχι για την έν λόγω κώμη ή όποία, ως γειτονική, θά υπήγετο άμεσα στην δικαιοδοσία του 'Επισκόπου Αμαθούντος. Τό θέμα πάντως παραμένει άνοικτό για περαιτέρω έρευνα. Έάν όμως ή πύ πάνω πιθανότητα αποδειχθή άβάσιμη, τότε ό Αριστοκλειανός θά πρέπει μέ βεβαιότητα νά θεωρείται ως ό πρώτος 'Επί-

σκοπος στην περιοχή Αμαθούντος.

Αργότερα, όταν ό Βαρνάβας και ό Μάρκος περιόδευσαν την Κύπρο έφθασαν, προερχόμενοι από τό Κούριο, και στην κώμη όπου διέμενε ό Αριστοκλειανός. Αφού φιλοξενήθηκαν από αυτόν μά μέρα σέ σπύλιο του παρακειμένου

όρους, πήγαν στην Αμαθούντα όπου «εύρον μεγάλην πανήγυριν λατρευτών έορταζόντων τά άνόσια όργια των θεών αυτών». Αλλά ό Βαριησούς ό όποίος τούς κατεδίωξε και στην Πάφο και στό Κούριο, έφθασε και στην Αμαθούντα, και τόσο πολύ έξήγειρε τούς 'Ιουδαίους έναντίον των Αποστόλων, ώστε ούτε στην πόλη αυτή θά κατόρθωναν νά εισέλθουν, εάν μία πτωχή όγδοντάχρονη χήρα δέν τούς έδέχετο στην οικία της. Αφού έμειναν εκεί μόνο μία ώρα άνεχώρησαν για τό Κίτιο.

Τίποτε άλλο δέν είναι γνωστό για την Έκκλησία τής Αμαθούντος των αποστολικών χρόνων.

Ἐπερώτησον τόν πατέρα σου

Ἑρώτηση:

Ξέρουμε ὅτι ὁ Θεός δέν ἐπεμβαίνει στήν ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου. Ἔδωσε τό αὐτεξούσιο στόν ἄνθρωπο. Κατά πόσον εἶναι ἐλευθερία νά ἔρχεσαι στόν κόσμο χωρίς νά ἐρωτηθεῖς; Θεωρῶ ὅτι εἶναι τόσο δύσκολο γιά ἕναν ἄνθρωπο μέ τόσα πάθη νά κερδίσει τή βασιλεία τοῦ Θεοῦ, πού κάποιες φορές σκέφτομαι, ἂν ἦταν καλύτερα νά μήν εἶχα γεννηθεῖ.

Ἀπάντηση:

Γιά τό ὅτι ἤρθαμε σ' αὐτόν τόν κόσμο πρέπει νά εὐχαριστοῦμε τόν Θεό μέ ὅλη τή δύναμη τῆς ψυχῆς μας. Νά μήν τό βλέπουμε σάν καταδίκη μας τό ὅτι ἤρθαμε στόν κόσμο ἀλλά σάν μιά αἰτία εὐγνωμοσύνης πρὸς τόν Θεό, ὁ ὁποῖος μᾶς ἔφερε ἀπό τήν ἀνυπαρξία στήν ὑπαρξη, ἀπό τό μή εἶναι στό εἶναι. Τί μεγάλη εὐλογία ἔχουμε τό ὅτι εἴμαστε ἄνθρωποι! Εἴμαστε εἰκόνες Θεοῦ, εἴμαστε παιδιά τοῦ Θεοῦ! Καί μόνο γιά αὐτό πρέπει νά εὐχαριστοῦμε τόν Θεό πάρα πολύ καί νά Τόν δοξολογοῦμε. Καί νά εἴμαστε πάρα πολύ χαρούμενοι, γιατί μᾶς ἔδωσε ὁ Θεός τήν εἰκόνα του πάνω μας, μᾶς ἔκανε δικά του παιδιά, μέλη τῆς ἐκκλησίας του καί μᾶς ἔφερε ἀπό τήν ἀνυπαρξία στήν ὑπαρξη. «Ἐκ τοῦ μή ὄντος εἰς τό εἶναι ἡμᾶς παρήγαγες...» λέμε στή Θεία Λειτουργία. Δηλαδή πρέπει ἡ ψυχὴ μας νά διαλύεται ἀπό εὐγνωμοσύνη στόν Θεό γιατί μᾶς ἔφερε στόν κόσμο καί εἴμαστε δικά του παιδιά καί δικές του εἰκόνες. Θά μοῦ πεῖς ὅτι ἔχουμε μεγάλο ἀγώνα, ἔχουμε πολλά πάθη. Ἐντάξει, ἔχουμε καί ἀγώνα καί πάθη, ἀλλά πάνω ἀπό ὅλα εἶναι ὁ Θεός Πατέρας μας καί ὅταν ἔχουμε ἐλπίδα στόν Θεό καί τόν παρακαλοῦμε καί τόν ἱκετεύουμε, δέν θά

χαθοῦμε. Μή φοβάσαι! «καί ἔσται πᾶς ὃς ἂν ἐπικαλέσῃται τό ὄνομα Κυρίου σωθήσεται». Ὅταν ἐπικαλούμαστε ταπεινά καί μέ μετάνοια τό ὄνομα τοῦ Χριστοῦ μας, δέν θά μᾶς ἀφήσει νά χαθοῦμε. Ἐάν μετανοοῦμε γιά τίς ἁμαρτίες μας, ἐάν ζοῦμε μέ ταπείνωση, ἐάν ἔχουμε ἀπλότητα, ἐάν εἴμαστε συνεχῶς εὐγνώμονες πρὸς τόν Θεό γιά τήν εἰσοδό μας στόν κόσμο αὐτό, τότε ὁ Θεός θά μᾶς ἔχει κοντά του. Νομίζω ὅτι, ἂν βιώσουμε τό μεγαλεῖο τῆς ὑπάρξεώς μας καί τῆς εἰκόνας τοῦ Θεοῦ στόν ἑαυτό μας, τότε θά ἀπαντηθεῖ αὐτό τό ἐρώτημα μέσα ἀπό μιά μεγάλη εὐχαριστία πρὸς τόν Θεό. Δέν θά θέλουμε νά τοῦ ποῦμε γιατί μᾶς ἔφερε σέ αὐτόν τόν κόσμο, ἀλλά θά τοῦ ποῦμε αὐτό πού λέει ἡ Ἐκκλησία: «εὐχαριστοῦμεν σοί ὅτι ἐκ τοῦ μή ὄντος εἰς τό εἶναι ἡμᾶς παρήγαγες...». Σέ εὐχαριστοῦμε, διότι μᾶς ἔφερε σέ αὐτόν τόν κόσμο καί μᾶς ἐχάρισες τά ἐπίγεια καί ἐπουράνια ἀγαθά Σου, μᾶς ἔκανες ὅλες τίς εὐεργεσίες Σου, μᾶς ἔκανες ἄνθρωπους, εἰκόνες δικές Σου, δικά Σου παιδιά καί γίναμε συγκληρονόμοι μαζί Σου, τῆς βασιλείας Σου. Καί τόν παρακαλοῦμε νά παραβλέψει τά λάθη καί τίς ἁμαρτίες μας καί νά μᾶς δώσει διά τῆς μετανοίας καί τῆς ταπεινώσεώς μας, τήν εὐσπλαγχνία, τήν ἀγάπη, τή χάρη του καί τήν αἰώνια Βασιλεία του. Αὐτό πρέπει νά βλέπουμε καί ἡ ψυχὴ μας νά εἶναι σέ διαρκῆ δοξολογία καί εὐχαριστία πρὸς τόν Θεό. Νά εὐχαριστοῦμε τόν Θεό καί νά μήν τοῦ λέμε «τί ἤθελες καί μέ ἔφερες στόν κόσμο καί βασανίζομαι καί θά χαθῶ». Ὁ Θεός μᾶς ἔφερε γιά νά ζήσουμε μαζί Του αἰώνια. Τά ὑπόλοιπα μηδενίζονται, ὅταν αισθανθοῦμε τό μεγαλεῖο τῆς ὑπάρξεώς μας καί τή χαρά τῆς δυνατότητας νά ζοῦμε αἰώνια μαζί μέ τόν Θεό Πατέρα μας.

Απομαγνητοφώνηση ἀπό τήν ὁμώνυμη ἐκπομπή τοῦ Μητροπολίτη μας στό Ραδιοσταθμό τῆς Μητροπόλεώς μας.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Λουκάς, ὁ ἰατρός (1877-1961) καί οἱ Ἕλληνες

τῆς κ. Γιώτας Παρασκευά-Χατζηκόστα, Φιλολόγου

Τό ἔτος 2011 συμπληρώνονται 50 χρόνια ἀπό τήν ἐκδημία τοῦ μεγάλου σύγχρονου ἁγίου τῆς Ὁρθοδοξίας, τοῦ ἀρχιεπισκόπου Λουκά τῆς Κριμαίας. Ὁ ἀνάργυρος καί φιλόανθρωπος ἰατρός, ὁ μεγαλομάρτυρας κατάδικος τῶν «γκουλάγκ», ὁ λαοφιλῆς ἀρχιεπίσκοπος μέ τή σπάνια προσωπικότητα, ὑπῆρξε μία ἐμβληματική μορφή τῆς ρωσικῆς ἰατρικῆς μέ τεράστιο ἐπιστημονικό ἔργο, ἀλλά ἦταν καί καλλιτέχνης μέ σημαντικές βραβεύσεις στή ζωγραφική, διανοούμενος καί στοχαστής, μέ ἀσίγαστο πάθος ἀπό τά ἐφηβικά του χρόνια μέχρι τά βαθιά γεράματα γιά τή γνώση καί τήν ἀλήθεια.

Ὁ ἅγιος Λουκάς, κατά κόσμον Βαλεντίν Βόινο-Γιασενέτσκι, εἶχε μία ιδιαίτερη σχέση μέ τήν Ἑλλάδα καί τοὺς Ἕλληνες κατά τήν ἐπίγεια βιωτή του. Κατ' ἀρχάς νά σημειώσουμε ὅτι γεννήθηκε στό Κέρτς τῆς Κριμαίας, τό ἀρχαῖο ἑλληνικό Ποντικάπαιο, ἀποικία τῶν Μιλησίων, πού ἦταν γεμάτο μέ ἑλληνικές ἐπιγραφές καί ἀρχαῖα κατάλοιπα. Ἀργότερα στό Κίεβο, ὅπου μεταφέρθηκε μέ τήν οἰκογένειά του, ἀνέπνεε τόν ἀέρα τῆς βυζαντινῆς κληρονομίας: στόν

ποταμό Δνείπερο, βαπτίσθηκαν οἱ Ρῶσοι τό 988 μ.Χ., ἡ ἀγία Σοφία, ὁ καθεδρικός ναός, κτισμένος κατά τό πρότυπο τοῦ ὁμώνυμου λαμπροῦ ναοῦ τῆς Πόλης, ἡ μονή τῆς Λαύρας τῶν Σπηλαίων στήν ὁποία σύχναζε ὁ νεαρός Βαλεντίν λειτουργοῦσε μέ τό τυπικό τῆς

μονῆς Στουδίου τῆς Κωνσταντινούπολης. Ἀπό τά νεανικά του χρόνια προβληματιζόταν γιά σοβαρά ὑπαρξιακά ἐρωτήματα, διάβαζε πολλά βιβλία φιλοσοφίας καί παρακολουθοῦσε μέ ἐνδιαφέρον τά διάφορα καλλιτεχνικά κινήματα τῆς ἐποχῆς του καί τά ἰδεολογικά ρεύματα. Φαίνεται ὅτι κατά τίς πολυετεῖς σπουδές του στή Σχολή Καλῶν Τεχνῶν καί στήν Ἰατρική εἶχε ἐντρύψει καί στήν ἀρχαία ἑλληνική φιλοσοφία ἀλλά καί στήν Πατερική γραμματεία καί τήν ἱστορία τῆς Βυζαντινῆς περιόδου, ὅπως φανερώνουν οἱ πολλές σχετικές ἀναφορές

του σέ ἐπιστολές, λόγους καί κηρύγματά του. Ὁ ἀρχιερέας καί καθηγητής Βόινο-Γιασενέτσκι θεωροῦσε τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνες ὡς ἀναζητητές τῆς σοφίας καί τῆς ἀληθείας, καί θαύμαζε κάποιους ἀπό αὐτούς οἱ ὁποῖοι ἔφτασαν σέ ὕψη φιλοσοφικῶν συλ-

λήψεων και με τον σπερματικό λόγο προσέγγισαν τον Λόγο του Θεού. Στά κείμενά του αναφέρεται αρκετές φορές σε αρχαίους Έλληνες σοφούς και φιλοσόφους των οποίων γνωρίζει το έργο (όπως Λυκούργος, Σόλων, Αναξαγόρας, Πυθαγόρας, Δημόκριτος, Σωκράτης, Πλάτων, Αριστοτέλης, Πλωτίνος), εκτιμώντας τά ύψηλά πνευματικά επιτεύγματά τους. Σημειώνει χαρακτηριστικά:

«Οι αρχαίοι Έλληνες ήταν λαός πολύ βαθυστόχαστος. Από τους κόλπους αυτού του λαού βγήκαν οι μεγαλύτεροι φιλόσοφοι του αρχαίου κόσμου, οι οποίοι μέχρι και σήμερα παραμένουν άξεπέραστοι. Οι Έλληνες ήταν ένας λαός που διψούσε για καθετί το σοφό και οι εκπρόσωποι του άκουσαν με προσοχή στον Άρειο Πάγο τον λόγο του αποστόλου Παύλου, έχοντας την αίσθηση ότι εκείνος μιλάει για κάτι που αυτοί δεν γνωρίζουν. «Έλληνες σοφίαν ζητούσιν, ήμεις δέ κηρύσσομεν Χριστόν έσταυρωμένον, Ιουδαίοις μέν σκάνδαλον, Έλλησι δέ μωρίαν». Έμεις κηρύττουμε τον Χριστό, λέγοντας ότι Αυτός είναι ή υπέρτατη δύναμη του Θεού και ή σοφία Του, σοφία, ή οποία απέδειξε μωρία όλη τή σοφία του κόσμου. Γνωρίζουμε τώρα ότι ή αρχή της σοφίας δεν βρίσκεται σε βιβλία, γραμμένα από ανθρώπους, αλλά στον φόβο του Θεού».

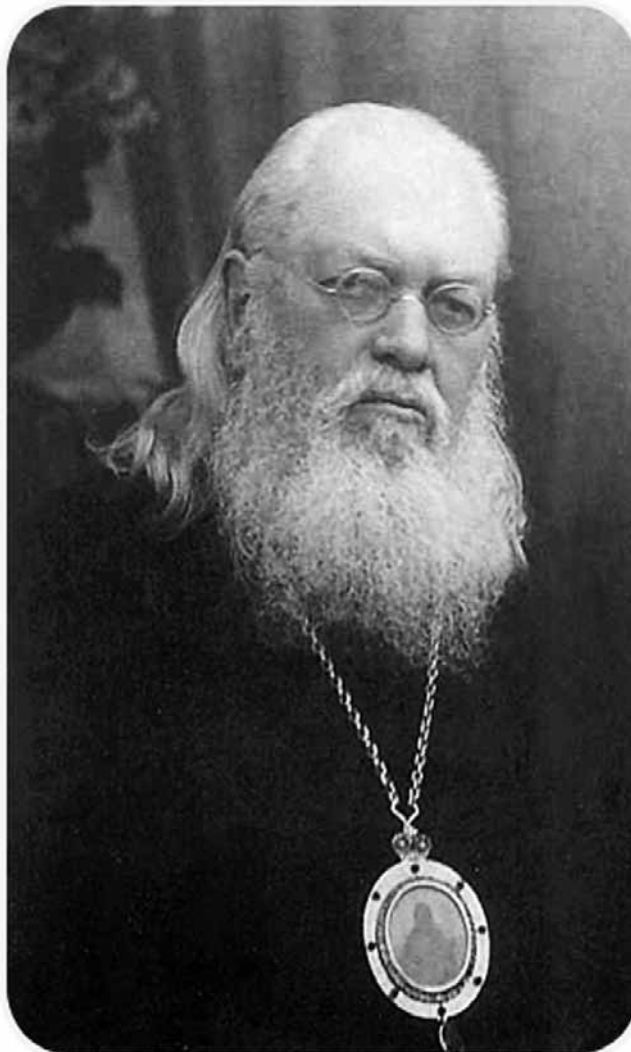
Έντοπίζει, επίσης, στά κείμενα της αρχαίας ελληνικής γραμματείας τή βαθιά αγωνία και τή αναζήτηση του αληθινού Θεού. Έδω άς θυμηθούμε τον άγιο Ιουστίνο, φιλόσοφο, άπολογητή και μάρτυρα του 2ου μ.Χ. αιώνα,

ο οποίος λέει ότι τά σπέρματα της όρθης πίστης περί Θεού στην πρό Χριστού φιλοσοφία είναι έμμεση αποκάλυψη του Θεού στους ειλικρινείς αναζητητές της αλήθειας. Ο αρχιεπίσκοπος Λουκάς, τόνισε ταυτόχρονα το σημαντικότερο γεγονός για τό ανθρώπινο γένος, τή θεία παρέμβαση στην ιστορία με τήν ένσάρκωση του Υιού του Θεού και τήν Αποκάλυψη: «Όλος ο αρχαίος κόσμος άνυπομονούσε περιμένοντας ποιός και πότε θά διώξει τό σκοτάδι, πότε θά έρθει εκείνος ο Άνθρωπος,

τόν όποιον όνειρευόταν ο Πλάτων, ο οποίος θά μάθαινε τους ανθρώπους πώς νά συμπεριφέρονται άπέναντι στον Θεό. Ο αρχαίος κόσμος περίμενε Αποκάλυψη, περίμενε τον Λυτρωτή, περίμενε νά σωθεί από τό κακό και νά γνωρίσει τήν αλήθεια. Οι αρχαίοι Έλληνες έφτασαν σε ένα συμπέρασμα τό όποίο πρέπει νά θεωρείται ένα από τά μεγαλύτερα κατορθώματα του ανθρώπου. Στο πρόσωπο του Σωκράτη ο άνθρωπος γνώρισε και όμολόγησε ότι δεν γνωρίζει τίποτα... Τήν πλήρη Αποκάλυψη του Θεού μάς έφερε ο Κύριος Ίησους Χριστός. Αυτός φάνέρωσε τέτοια διδασκαλία,

τήν όποία οι άνθρωποι ούτε μπορούσαν ποτέ νά σκεφτούν, μπροστά στην όποία όλος ο κόσμος έμεινε έκθαμβος».

Σημειώνει ακόμα ως θετικό στοιχείο τό γεγονός ότι από τή θρησκεία των αρχαίων Έλλήνων άπουσίαζε ή λατρεία των ζώων (έν αντιθέσει με εκείνη των Αιγυπτίων). Καταδικάζει, βέβαια, τήν πολυθεία και τήν άπόδοση στους θεούς αυτούς ανθρώπινων παθών,

ὅπως ἡ ἔχθρα μεταξύ τους, ἡ πορνεία, ἡ ἐκδικητικότητα, ἀναφέροντας ὅτι ἦταν συσκοτισμένη ἡ θρησκευτική συνείδηση τῶν λαῶν, ἀκόμα καί τῶν πύθ προηγμένων, μέχρι πού ἔλαμψε τό φῶς τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ στόν ἔθνικό κόσμο μέ τήν ἐνσάρκωση τοῦ Θεανθρώπου.

Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Λουκάς ἐκτιμοῦσε ιδιαίτερα καί τήν πλούσια καί πολύσημη ἑλληνική γλῶσσα, πού καλλιιεργήθηκε μέσα στό πέρασμα τῶν αἰῶνων καί ἡ ὁποία ὑπῆρξε ὄχημα γιά τή διάδοση τοῦ Εὐαγγελίου. Δίνεται ἡ πληροφορία ἀπό τόν σημαντικό βιογράφο τοῦ ἀγίου Λουκά, τόν ἀρχιμανδρίτη Νεκτάριο Ἀντωνόπουλο, ὅτι ὁ ἀρχιεπίσκοπος Λουκάς, πού ἦταν πολύγλωσσος, εἶχε προσπαθήσει νά μάθει καί Ἀρχαία Ἑλληνικά, παρόλο τόν φόρτο ἐργασίας πού εἶχε ὡς διαπρεπῆς χειρουργός, καθηγητής πανεπιστημίου καί ἐπιστήμονας.

Ὁ Λουκάς Βόινο-Γιασενέτσκι ὑπῆρξε μία ἀνήσυχη καί βαθιά ψυχή, πού εἶχε ἐμβαθύνει στήν κατά κόσμον σοφία καί τή φιλοσοφία. Ἦταν ἐξοικειωμένος μέ ἔννοιες ὅπως ἡ ἐνόραση καί ἡ διαίσθηση, τίς ὁποῖες τοποθετοῦσε στό πλαίσιο τῆς πνευματικῆς ζωῆς. Τή γνώση τοῦ Θεοῦ καί ἐμπειρίες μυστικές εἶχε κερδίσει ὁ ἅγιος μέσα ἀπό αἱματηρούς ἀγῶνες, διώξεις, ὄνειδισμούς, ἀφόρητους ψυχικούς καί σωματικούς πόνους καί ἀδιάκοπη διακονία τοῦ πάσχοντος συνανθρώπου. Ὑπομένοντας τόν πολύ πόνο, τόν δικό του καί τῶν ἀνθρώπων γύρω του ἐξαγιασθηκε, ὥστε νά μπορεῖ νά πει τό ἐξῆς:

«Ζοῦμε μέ ἐκείνη τή βαθιά καί μυστική γνώση, τήν ὁποία οἱ φιλόσοφοι τήν ὀνομάζουν ἐνόραση. Ἡ ἐνόραση ἢ διαίσθηση εἶναι ἡ γνώση τῆς ἀλήθειας, ἡ γνώση τῆς οὐσίας τῶν πραγμάτων ὄχι μέ τό μυαλό πού εἶναι περιορισμένο ἀλλά μέ τήν καρδιά καί μέ ὅλο τό εἶναι μας. Ἔτσι ἡ ψυχή μας, πολλές φορές μέ τρόπο μυστικό, γνωρίζει τά ὑψηλά».

Ὁδηγήθηκε, λοιπόν, πέρα ἀπό τήν ἀνθρώπινη σοφία καί τά φιλοσοφικά σχήματα στούς μυστικούς δρόμους τῆς κοινωνίας μέ τόν Θεό, κατακτώντας τό «ἄκρως Ἐφετόν». Ἐγραφε ὁ ἴδιος: «Βαθιά εἶναι ἡ φιλοσοφία ἀλλά ἀκόμα βαθύτερος εἶναι ὁ θεολογικός στοχασμός

καί ἡ ἀνώτερη μορφή τῆς προσευχῆς, τήν ὁποία οἱ ἅγιοι Πατέρες ὀνομάζουν νοερά προσευχή. Εἶναι ἀσύλληπτα μεγάλο τό βάθος τῆς κοινωνίας ἐν Πνεύματι πού ἔχουν οἱ ἅγιοι ἄνθρωποι μέ τόν Θεό».

Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Λουκάς, ἐκτός ἀπό τόν ἀρχαῖο ἑλληνικό πολιτισμό, ἐκτιμοῦσε καί τή μοναδική προσφορά τοῦ Βυζαντίου, ἡ ὁποία σφράγισε τήν ἱστορία καί τόν πολιτισμό τῆς χώρας του, καθώς οἱ Ρῶσοι δέχθηκαν ἀπό τό Βυζάντιο τήν ὀρθόδοξη πίστη, τά φιλολογικά κείμενα σέ μετάφραση, τήν τέχνη, τά συγγράματα τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας καί τήν παράδοση στή φιλανθρωπία. Ἀναφέρεται συχνά στόν ρόλο τῆς χιλιόχρονης βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας ὡς προμάχου τῆς Ὀρθοδόξιας καί εἰδικά στίς Οἰκουμενικές συνόδους οἱ ὁποῖες ἀντιμετώπισαν τίς αἰρέσεις πού ταλάνιζαν τήν Ἐκκλησία. Διέθετε ἀρκετές γνώσεις καί γύρω ἀπό τήν εἰκονομαχία καί τούς μάρτυρες καί ὁμολογητές της, ὅπως ὁ Στέφανος ὁ Νέος καί ὁ Θεόδωρος Στουδίτης. Οἱ ἀναφορές του σέ ἁγίους τῆς βυζαντινῆς περιόδου ἀλλά καί σέ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας καί στά ἔργα τους, ὅπως οἱ Τρεῖς Ἱεράρχες, ἐκπλήσσουν τόν σύγχρονο ἀναγνώστη. Τέλος, νά ἀναφέρουμε ὅτι ὡς ἀρχιεπίσκοπος Συμφερουπόλεως κατά τή διάρκεια τοῦ φοβεροῦ πογκρόμ (διώξεων) πού ἐξαπέλυσε τό ἄθεο καθεστῶς τῆς πατρίδας του ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων καί ἄλλων μειονοτήτων στήν περιοχή τῆς Κριμαίας, ἀντιτάχθηκε σθεναρά μέ πύρινα κηρύγματα στόν ἑλληνικό ναό τῆς Ἁγίας Τριάδος, ὅπου λειτουργοῦσε, καί παρά τόν κίνδυνο πού διέτρεχε ἡ ἴδια ἡ ζωή του.

Ὁ ἅγιος Λουκάς, ὁ ἰατρός, πού ἀπό τό 1995 ἔχει ἀγιοκαταταχθεῖ ἐπίσημα, ἂν καί ρωσικῆς καταγωγῆς, καί ἀπό τή Θριαμβεύουσα Ἐκκλησία συνεχίζει νά δείχνει μία ιδιαίτερη εὐνοια πρὸς τούς Ἑλληνες, ὅπως ὁμολογοῦν ἀκόμα καί ὁμοεθνεῖς του. Ἐκατοντάδες θαύματά του ἔχουν καταγραφεῖ στήν Ἑλλάδα, μερικά καί στό νησί μας. Πρὸς τιμῆν του ἐγείρονται σέ ὀλόκληρο τόν ἑλληνικό χώρο δεκάδες ναοί. Νά ἔχουμε ὡς λαός καί ὡς ἔθνος τίς θεομές πρεσβεῖες του.

Περίοδος Πεντηκοσταρίου

του κ. Θωμά Π. Αναστασίου, Θεολόγου

«Ίδου νῦν καιρὸς εὐπρόσδεκτος,
ἰδοὺ νῦν ἡμέρα σωτηρίας» (Β΄ Κορ. 6:2)

Ἡ ἀπὸ κοινοῦ συμπόρευση τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας στὴν χαριτόβρυτο περίοδο τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς καὶ πρὸ συγκεκριμένα ἡ βίωση τῶν ἀπολυτρωτικῶν ἀχράντων παθῶν καὶ τῆς Θεόσωμης ταφῆς τοῦ Σωτήρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἐφέτος μὲ τὴ χάρι τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ ἔχουν παρέλθει. Μία καινὴ περίοδος ξετυλίγεται γιὰ τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας συνεχῆς, κατὰ τὴν ὁποία οἱ πιστοὶ καλοῦνται νὰ συμπορευθοῦν μαζὶ μὲ τὸν σωτῆρα Χριστὸ στὴ χαραγμένη διὰ τῆς Ἀναστάσεως ὁδὸ τῆς σωτηρίας.

Τόσο οἱ κινητὲς ὅσο καὶ οἱ ἀκίνητες ἐορτὲς τοῦ ἐτήσιου ἐορτολογικοῦ κύκλου ἔχουν ὡς σκοπὸ νὰ φανερώσουν στὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας τὴν Ἀποκάλυψη τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἀφατη φιλανθρωπία Του ἕνεκα τοῦ σχεδίου τῆς Θείας Οἰκονομίας γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ἐναργέστερα ἡ φιλανθρωπία τοῦ Θεοῦ πραγματώνεται κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν περίοδο τοῦ Πεντηκοσταρίου. Ἡ περίοδος αὐτὴ ἔχει ὡς ἀφετηρία τὴ σωτηριώδη Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ γιὰ τὸ ἀνθρώπινο γένος. Περαιτώνεται καὶ ταυτόχρονα ἐκτείνεται δυναμικὰ ἀνὰ τοὺς αἰῶνες μὲ τὴν ἐπιφοίτηση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στοὺς Ἀποστόλους.

Ἡ ἱστορία τῆς ἐορτῆς τῆς Πεντηκοστῆς ἔχει τὶς ἀπαρχές της στὸν ἀρχαῖο Ἰουδαϊσμό. Πέρα ἀπὸ τὴ θρησκευτικὴ σπουδαιότητα καὶ πνευματικὴ ἀξία πού κατεῖχε ἡ ἐορτὴ τῆς Πεντηκοστῆς στὴν ἀντίληψη τοῦ περιούσιου λαοῦ τοῦ Θεοῦ εἶχε συνδεθεῖ ἄμεσα μὲ τὸν κύκλο τῆς φύσης, τὴ βιοτικὴ μέριμνα καὶ τὶς ἀγροτικὲς τὸς ἀσχολίες. Ἔτσι ἡ ἰουδαϊκὴ ἐορτὴ τῆς Πεντηκοστῆς, ἡ ὁποία ἐορταζόταν ἐπτά ἑβδομάδες μετὰ τὴ δευτέρη μέρα τοῦ ἐβραϊκοῦ Πάσχα, πού σύμφωνα μὲ τὸν

μουσαϊκὸ νόμο ἔπρεπε νὰ προσφέρουν ὡς θυσία ἓνα δεμάτι κριθαριοῦ στὸν Θεό, σήμαινε «τὴν ἐορτὴ τῆς ἀνοιξιάτικης ἀνάστασης τοῦ κόσμου καὶ τῆς φύσης... τὴ μετάβαση ἀπὸ τὴν ἀνοιξη στὸ καλοκαίρι, τὴ γιορτὴ τῆς νίκης τοῦ ἡλίου καὶ τοῦ φωτός, τὴ γιορτὴ τῆς κοσμικῆς πληρότητας», προτυπώνοντας ἔτσι ἔκδηλα τὸ ἀπολυτρωτικὸ σχέδιο τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ.

Προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου στὴν ἐποχὴ τοῦ Κυρίου ἡ ἐορτὴ τῆς πεντηκοστῆς στὴν ἀντίληψη τοῦ λαοῦ ἔλαβε μία ἄλλη ἔννοια. Κατ' αὐτὴν τὴν περίοδο ἐνθυμοῦνταν καὶ ἐόρταζαν τὸ γεγονός τῆς παραδόσεως τῶν δέκα ἐντολῶν στὸν Μωϋσῆ ἀπὸ τὸν Θεὸ στὸ ὄρος Σινᾶ. Αὐτὸ τὸ γεγονός ἐπιφύλασσε μία νέα διαθήκη καὶ ἐγκαινίαζε μία νέα διάβαση πνευματικῆς φύσεως γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία ἐπρόκειτο νὰ τελειωθεῖ διὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι.

Συνολικὰ ἡ περίοδος τοῦ Πεντηκοσταρίου ἀποτελεῖται ἀπὸ ἐπτά ἑβδομάδες σὺν μία μέρα, δηλαδὴ πενήντα ἡμέρες, ἀπὸ τὶς ὁποῖες πῆρε καὶ τὸ ὄνομά της ἡ περίοδος αὐτὴ. Κάθε ἑβδομάδα ἔχει ἓνα ξεχωριστὸ ὄνομα, τὸ ὁποῖο παίρνει ἀπὸ τὴν ὁμώνυμη εὐαγγελικὴ περικοπὴ κάθε Κυριακῆς. Οἱ ἀκολουθίες αὐτὲς τῶν ἐπτά ἑβδομάδων ἀπὸ τὴν Κυριακὴ τῆς Ἀναστάσεως μέχρι καὶ τὴν ἑβδομάδα τῆς Πεντηκοστῆς, ἀπαρτίζουν τὸ ὁμώνυμο ὑμολογικὸ βιβλίον, τὸ ὁποῖο χρησιμοποιεῖται κατὰ κόρον στὴν τέλεση τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν τῆς περιόδου αὐτῆς. Βέβαια, πρέπει νὰ σημειώσουμε ὅτι ἀργότερα στὸ ὑμολογικὸ βιβλίον τοῦ Πεντηκοσταρίου προστέθηκε ἀπὸ τοὺς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ ἀκολουθία τῆς Κυριακῆς τῶν Ἁγίων Πάντων.

Οἱ πρῶτες τρεῖς εὐαγγελικὲς περικοπὲς θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε ὅτι τεχνικὰ ἔλκονται καὶ σχετίζονται ἀπὸ ἐρμηνευτικῆς ἀπόψεως μὲ τὸ κοσμοσωτήριον γεγονός τῆς Ἀναστάσεως καὶ οἱ ὑπόλοιπες μὲ τὴν Πεντηκοστή. Ἔτσι

οί ευαγγελικές περικοπές της Κυριακής του Θωμά και των Μυροφόρων έχουν ως σκοπό κατά κύριο λόγο να διατρανώσουν το γεγονός της Αναστάσεως χωρίς να αφήνουν καμία αμφιβολία. Οί επόμενες ευαγγελικές περικοπές των Κυριακών του Παραλύτου, της Σαμαρείτιδος, του Τυφλού και των αγίων 318' θεοφόρων πατέρων των εν Νικαία επλέγησαν από τους πατέρες για δύο λόγους. Πρώτον, τὰ γεγονότα και τὰ θαύματα πού περιγράφονται σὲ αὐτὲς τὶς ευαγγελικὲς περικοπὲς συνέβησαν κατὰ τὴν ἀντίστοιχη ἰουδαϊκὴ περίοδο τῆς Πεντηκοστῆς. Δεύτερον, αὐτὲς οἱ ευαγγελικὲς περικοπὲς ἀλληγορικῶς ἀναφέρονται στὴ δόξα τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ καὶ στὸ βάπτισμα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ὅπως εἶναι γνωστό, οἱ τρεῖς περικοπὲς τοῦ Παραλύτου, τῆς Σαμαρείτιδος καὶ τοῦ Τυφλοῦ ἔχουν νὰ κάνουν μὲ τὴ θαυματουργικὴ μεταμόρφωση τοῦ ὕδατος γιὰ τὸν ἄνθρωπο. Ἐδῶ βέβαια τὸ ὕδωρ ὑποδηλώνει τὸν φωτισμό τοῦ Ἁγίου Πνεύματος διὰ τοῦ μυστηρίου τοῦ Βαπτίσματος.

Ἡ περίοδος τοῦ Πεντηκοσταρίου, ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς μὲ τὸν θρίαμβο τῆς Αναστάσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τοῦ θανάτου καὶ τῆς φθορᾶς μέχρι καὶ τὸ τέλος τῆς μὲ τὴν ἑορτὴ τῆς Κυριακῆς τῶν Ἁγίων Πάντων, σημαίνεται ὡς ἡ ἐκπλήρωση τοῦ οἰκονομικοῦ σχεδίου τοῦ Θεοῦ, τὸ ὁποῖο ἐκτείνεται δι' Υἱοῦ καὶ ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ἀνὰ τοὺς αἰῶνες. Ἔτσι μὲ τὴν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ σπείρεται στὰ ἐνδόμυχα τῆς ἀνθρώπινης φύσης μία καινὴ διαθήκη, ἡ ὁποία ἐρμηνεύεται ὡς ἡ ἐλπίδα καὶ ἡ δυνατότητα σὺν Θεῷ, ἐφόσον «συνεργοί Θεοῦ ἐσμέν» (Α' Κορινθ. 3, 9) τῆς ἐπαναγωγῆς καὶ ἐπαναμόρφωσης τῆς φθαρείας φύσης εἰς τὴν προτέραν κατάστασι. Μπολιάζεται τὸ ἀνθρώπινο εἶναι μὲ αὐτὴ τὴν ἐλπίδα καὶ μὲ τὸν θρίαμβο τῆς ζωῆς ἐπὶ τοῦ θανάτου λαμβάνοντας ἔτσι ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ πού βρῖσκεται δυνάμει ἤδη μέσα μας (Λουκ. 17,21) μία δυνητικὴ ἐνεργητικότητα, προκαλώντας τὸν κάθε ἄνθρωπο ξεχωριστὰ νὰ ταυτίσει τὸ σῶμα του μὲ τὸ σῶμα τοῦ Θεοῦ ἀνθρώπου Ἰησοῦ, δηλαδή τὴν Ἐκκλησία. Σαράντα ἡμέρες μετὰ τὴν Ἀνάστασή του ὁ Κύριος ἀνελήφθη στοὺς οὐρανοὺς. Τὸ θαυ-

μαστὸ αὐτὸ γεγονός ἐορτάζει ἡ Ἐκκλησία μας σαράντα ἡμέρες μετὰ τὴν Κυριακὴ τῆς Ἀναστάσεως, ἡμέρα Πέμπτη κατὰ τὴν ἑβδομάδα τοῦ Τυφλοῦ. Τὸ γεγονός αὐτὸ τῆς Θεόσωμης Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου καθιστὰ τὴ σύμπασα ἀνθρωπότητα, τὴν ὁποία ἔλαβε ὁ Χριστὸς κατὰ τὴν ἐνανθρώπησή του ἀχωρίστως, ἀτρέπτως, ἀδιαιρέτως καὶ ἀμερίστως δυνητικὸ δαιτυμόνα τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν. Ἡ Ἀνάληψη τοῦ Κυρίου ὑποδεικνύει στὸν ἄνθρωπο μέχρι πού μπορεῖ νὰ φτάσει μὲ τὴ χάρι τοῦ Θεοῦ.

Ἡ τελευταία ἑορτὴ τῆς περιόδου, ἡ κάθοδος δηλαδή τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στοὺς ἀποστόλους, ὅπως εἶχε προαναγγεῖλει ὁ Κύριος πρὶν ἀπὸ τὴν Ἀνάληψή του, ἐν εἶδει πυρίνων γλωσσῶν στίς κεφαλὰς τους, ἀποτελεῖ γιὰ τὴν Ἐκκλησία «ἐπαγγελίας συμπλήρωσις». Τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας εἶναι αὐτὸ πού ἀνοίγει τὸν δρόμο γιὰ τὴ διαρκὴ παρουσία τοῦ Χριστοῦ στὸ ἱστορικὸ γίγνεσθαι μὲσφ τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινότητος, δηλαδή μὲσφ τῆς Ἐκκλησίας ὡς σῶμα μὲ κεφαλὴ τὸν Χριστό. Ἔτσι ὁ ἄνθρωπος μετέχοντας ὄντολογικὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινότητος τρέφεται μὲ τὶς δωρεὰς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, δηλαδή τὰ ἱερά Μυστήρια μὲ ἀποτέλεσμα νὰ μορφώνεται στὴν καρδιά κάθε ἀνθρώπου ὁ ζωοδότης Χριστός.

Ἔτσι ἡ χάρις τοῦ Παναγίου Πνεύματος αὐτὸ ἀποδεικνύει περίτρανα, τὴ χορεία τῶν Ἁγίων Πάντων τοὺς ὁποίους γεραίρει ἡ στρατευόμενη Ἐκκλησία τὴν ἐπόμενη Κυριακὴ τῆς Πεντηκοστῆς. Οἱ Ἅγιοι τῆς Ἐκκλησίας μας κατόρθωσαν μὲ τὴ χάρι τοῦ Θεοῦ νὰ γίνουν ἄνθρωποι πνευματοφόροι, μιμούμενοι τοὺς ἀποστόλους «προσκαρτεροῦντες ὁμοθυμαδὸν τῇ προσευχῇ καὶ τῇ δεήσει» (Πρ. 1,14) μὲ καρτερία, προσφέροντας τὸν ἑαυτό τους «θυσίαν ζῶσαν, ἁγίαν, εὐάρεστον τῷ Θεῷ» (Ρωμ. 12,1), γιὰ νὰ καταστοῦν «θείας φύσεως κοινωνοί» (Β' Πέτρ. 1,4). Ἄς ἀκολουθήσουμε καὶ ἐμεῖς, λοιπὸν, τὸ λαμπρὸ παράδειγμα τῶν ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας μας προσκαρτεροῦντες παρακλητικὰ τὴν κάρπωση τῶν δωρεῶν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος γινόμενοι πραγματικὰ μέλη τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Θείες Λειτουργίες και Χοροστασίες

Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Λεμεσού κ. Αθανασίου

Κυριακή 6 Μαρτίου: τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ι.ν. Αγ. Γεωργίου στή Γεράσα καί χοροστάτησε στόν έσπερινό τής συγχωρήσεως στόν Μητροπολιτικό ν. Παναγίας Παντανάσσης (Καθολικής).

Τετάρτη 9 Μαρτίου: τέλεσε τή Θεία Λειτουργία τών Προηγιασμένων Θείων Δώρων στήν ι.μονή Αγ. Ηρακλειδίου.

Παρασκευή 11 Μαρτίου: χοροστάτησε καί ανέγνωσε τήν Α' Στάση τών Χαιρετισμών τής Ύπεραγίας Θεοτόκου στόν ι.ν. Αποστόλου Λουκά, Αγ. Μαρίνης καί Αγ. Θύρσου στό Συνοικισμό Αγ. Αθανασίου.

Κυριακή 13 Μαρτίου: τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ι.ν. Παναγίας Χρυσάιφυλώτισσας καί χοροστάτησε στόν κατανυκτικό έσπερινό στόν Μητροπολιτικό ι.ν. Παναγίας Παντανάσσης (Καθολικής).

Παρασκευή 18 Μαρτίου: χοροστάτησε καί ανέγνωσε τή Β' Στάση τών Χαιρετισμών τής Ύπεραγίας Θεοτόκου στόν ι.ν. Αρχ. Μιχαήλ Μονοβόλικου.

Κυριακή 20 Μαρτίου: τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ι.ν. Παναγίας Γαλακτοτροφούσης στόν Δωρό καί χοροστάτησε στόν κατανυκτικό έσπερινό στόν Μητροπολιτικό ι.ν. Παναγίας Παντανάσσης (Καθολικής).

Πέμπτη 24 Μαρτίου: χοροστάτησε στόν έσπερινό στόν πανηγυρίζοντα ι.ν. Ευαγγελισμού στή Λόφου.

Παρασκευή 25 Μαρτίου: τέλεσε τή Θεία Λειτουργία καί προέστη τής Δοξολογίας για τήν επέτειο τής 25ης Μαρτίου 1821 στόν Καθεδρικό ι.ν. Αγ. Νάπας Λεμεσού. Χοροστάτησε καί ανέγνωσε τήν Γ' Στάση τών Χαιρετισμών τής Ύπεραγίας Θεοτόκου στόν ι.ν. Παναγίας Γλυκιώτισσας.

Κυριακή 27 Μαρτίου: τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ι.ν. Αγ. Κοσμά του Αιτωλού.

Παρασκευή 1 Απριλίου: προέστη τής Δοξολογίας για τήν επέτειο τής 1ης Απριλίου στόν ι.ν. Αγ. Νικολάου καί τό απόγευμα χοροστάτησε καί ανέγνωσε τήν Δ' Στάση τών Χαιρετισμών τής Ύπεραγίας Θεοτόκου στόν ι.ν. Αγ. Ίωσήφ του Μνήστορος.

Κυριακή 3 Απριλίου: τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ι.ν. Αγ. Παρασκευής Έπισκοπής καί τό απόγευμα χοροστάτησε στόν κατανυκτικό έσπερινό στόν Μητροπολιτικό ι. ν. Παναγίας Παντανάσσης

(Καθολικής).

Παρασκευή 8 Απριλίου: χοροστάτησε κατά τήν Ακολουθία του Ακαθίστου Ύμνου στόν ι.ν. Αγ. Γεωργίου Χαβούζας.

Κυριακή 10 Απριλίου: τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ι.ν. Αγ. Βαρβάρας στό Καϊμακλί καί τό απόγευμα τής ίδιας μέρας χοροστάτησε στόν κατανυκτικό έσπερινό στόν Μητροπολιτικό ι.ν. Παναγίας Παντανάσσης (Καθολικής).

Σάββατο 16 Απριλίου: συμμετείχε σέ Αρχιερατικό Συλλείτουργο στόν πανηγυρίζοντα ι.ν. Αγ. Λαζάρου στή Λάρνακα.

Κυριακή τών Βαΐων 17 Απριλίου: τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ι.ν. Αγ. Ζώνης καί τό απόγευμα χοροστάτησε κατά τήν Ακολουθία του Νυμφίου στόν ι.ν. Αγ. Παρασκευής Γερμασόγειας.

Μεγάλη Δευτέρα 18 Απριλίου: χοροστάτησε κατά τήν Ακολουθία του Νυμφίου στόν ι.ν. Αγ. Νικολάου Πολεμιδιών.

Μεγάλη Τρίτη 19 Απριλίου: χοροστάτησε κατά τήν Ακολουθία του Νυμφίου στόν ι.ν. Αγ. Τριάδος.

Μεγάλη Τετάρτη 20 Απριλίου: χοροστάτησε κατά τήν Ακολουθία του ιερού Νιπτήρος στόν ι.ν. Απ. Λουκά Κολοσσίου.

Μεγάλη Πέμπτη 21 Απριλίου: τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ι.ν. Αγ. Ίωάννη Έλεήμονος καί τό απόγευμα χοροστάτησε κατά τήν Ακολουθία τών Αγίων Παθών στόν ι.ν. Απ. Ανδρέα Χαράκη.

Μεγάλη Παρασκευή 22 Απριλίου: χοροστάτησε κατά τήν Ακολουθία τών Μεγάλων Ψδών, του Έσπερινου καί τής Αποκαθλώσεως στόν ι.ν. Απ. Πέτρου καί Παύλου καί τό απόγευμα χοροστάτησε κατά τήν Ακολουθία του Έπιταφίου στόν Καθεδρικό ι.ν. Αγ. Νάπας.

Μέγα Σάββατο 23 Απριλίου: τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ι.ν. Αγ. Βαρβάρας Ζακαίου.

Κυριακή του Πάσχα: τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν Μητροπολιτικό ι.ν. Παναγίας Παντανάσσης (Καθολικής). Τήν ίδια μέρα χοροστάτησε κατά τήν Ακολουθία του Μεγάλου Έσπερινου του Πάσχα στόν ίδιο ι.ναό.

Δευτέρα 25 Απριλίου: τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στήν πανηγυρίζουσα ι.μονή Αγ. Γεωργίου Αλαμάνου.

Παρασκευή 29 Απριλίου: τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ι.ν. Ζωοδόχου Πηγής στή Ζωοπηγή.

Μ. Τεσσαρακοστῆς καί Μ. Ἑβδομάδας

Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Ἀμαθοῦντος κ. Νικολάου

Κυριακή 6 Μαρτίου: τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ἱ.ν. Ἄγ. Τύχωνα στήν ὁμώνυμη κοινότητα.

Τετάρτη 9 Μαρτίου: τέλεσε τή Θεία Λειτουργία τῶν Προηγιασμένων Θείων Δώρων στήν ἰ.μονή Τιμίου Προδρόμου Μέσα Ποταμοῦ.

Παρασκευή 11 Μαρτίου: χοροστάτησε καί ἀνέγνωσε τήν Α΄ Στάση τῶν Χαιρετισμῶν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου στόν ἱ.ν. Παναγίας Ἱαματικῆς Ἀρακαπᾶ.

Κυριακή 13 Μαρτίου: τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ἱ.ν. Προφήτη Ἡλία Ποταμοῦ Γερμασόγειας.

Παρασκευή 18 Μαρτίου: χοροστάτησε καί ἀνέγνωσε τή Β΄ Στάση τῶν Χαιρετισμῶν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου στόν ἱ.ν. Παναγίας Πυργώτισσας στόν Πύργο.

Κυριακή 20 Μαρτίου: τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ἱ.ν. Αποστόλου Βαρνάβα στόν Συνοικισμό Ἄγ. Ἰωάννη.

Πέμπτη 24 Μαρτίου: χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζοντα ἱ.ν. Παναγίας Εὐαγγελίστριας Πολεμιδιῶν.

Παρασκευή 25 Μαρτίου: τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ἱ.ν. Εὐαγγελισμοῦ στή Λόφου, τό ἀπόγευμα τῆς ἴδιας μέρας χοροστάτησε καί ἀνέγνωσε τήν Γ΄ Στάση τῶν Χαιρετισμῶν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου στόν ἱ.ν. Ἄγ. Νεοφύτου στόν Συνοικισμό Μακαρίου Γ΄.

Κυριακή 27 Μαρτίου: τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ἱ.ν. Τιμίου Σταυροῦ στό Ἀκρωτήρι.

Παρασκευή 1 Ἀπριλίου: χοροστάτησε καί ἀνέγνωσε τήν Δ΄ Στάση τῶν Χαιρετισμῶν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου στόν ἱ.ν. Ἁγίας Ζώνης Μονῆς. Ἀκολούθως χοροστάτησε καί ἀνέγνωσε τήν Δ΄ Στάση τῶν Χαιρετισμῶν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου στό παρεκκλήσιο Ἄγ. Εἰρήνης Χρυσοβαλάντου στό νέο Νοσοκομεῖο Λεμεσοῦ.

Κυριακή 3 Ἀπριλίου: τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ἱ.ν. Ἄγ. Μαρίνας Καψάλου.

Παρασκευή 8 Ἀπριλίου: χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ Ἀκαθίστου Ὑμνου στόν ἱ.ν. Παναγίας Τριχερούσας.

Κυριακή 10 Ἀπριλίου: τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ἱ.ν. Ἄγ. Ἰωάννη τοῦ Ἐλεήμονα, κατά τήν

ὁποία χειροτόνησε εἰς Πρεσβύτερο τόν διάκονο Ἀθανάσιο Μάργαρη.

Σάββατο 16 Ἀπριλίου: τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ἱ.ν. Ἄγιου Σπυρίδωνα.

Κυριακή 17 Ἀπριλίου, Κυριακή τῶν Βαΐων: τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ἱ.ν. Ἀρχ. Μιχαήλ Παρεκκλησιᾶς καί χοροστάτησε κατά τήν Ἀκολουθία τοῦ Νυμφίου στόν ἱ.ν. Ἄγιου Ἀρσενίου Κυπερούνας.

Μεγάλη Δευτέρα 18 Ἀπριλίου: τέλεσε τή Θεία Λειτουργία τῶν Προηγιασμένων Θείων Δώρων στήν ἰ.μονή Παναγίας Ἀμροῦς καί χοροστάτησε στήν Ἀκολουθία τοῦ Νυμφίου στόν ἱ.ν. Παναγίας Χρυσοπολίτισσας Ὑψωνα.

Μεγάλη Τρίτη 19 Ἀπριλίου: τέλεσε τή Θεία Λειτουργία τῶν Προηγιασμένων Θείων Δώρων στήν ἰ.μονή Παναγίας Σφαλαγγιώτισσας καί χοροστάτησε στήν Ἀκολουθία τοῦ Νυμφίου στόν ἱ.ν. Ἄγ. Ἐλευθερίου.

Μεγάλη Τετάρτη 20 Ἀπριλίου: τέλεσε τή Θεία Λειτουργία τῶν Προηγιασμένων Θείων Δώρων στήν ἰ.μονή Ἄγ. Νικολάου τῶν Γάτων καί χοροστάτησε στήν Ἀκολουθία τοῦ ἱεροῦ Νιπτήρος στόν ἱ.ν. Ἄγ. Μηνᾶ στόν Ἄγ. Ἀθανάσιο.

Μεγάλη Πέμπτη, 21 Ἀπριλίου: τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ἱ.ν. Ἄγ. Στυλιανοῦ Λινόπετρας καί χοροστάτησε κατά τήν Ἀκολουθία τῶν Ἁγίων Παθῶν στόν ἱ.ν. Αποστόλου Ἀνδρέα Μ. Γειτονιάς.

Μεγάλη Παρασκευή 22 Ἀπριλίου: χοροστάτησε κατά τήν Ἀκολουθία τῶν Μεγάλων Ὁρῶν, τοῦ Ἑσπερινοῦ καί τῆς Ἀποκαθηλώσεως στόν ἱ.ν. Ἄγ. Νεκταρίου Λεμεσοῦ καί τήν ἴδια μέρα χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ Ἐπιταφίου στόν ἱ.ν. Παναγίας Ἀγροῦ.

Μέγα Σάββατο 23 Ἀπριλίου: τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ἱ.ν. Ἄγ. Ἀρσενίου Λεμεσοῦ καί τή Θεία Λειτουργία τῆς Ἀναστάσεως στόν ἱ.ν. Θεοπατόρων Ἰωακείμ καί Ἄννης στόν Ἅγιο Τύχωνα.

Κυριακή τοῦ Πάσχα: συγχοροστάτησε μέ τόν Πανιερώτατο Μητροπολίτη μας στόν ἑσπερινό τῆς Ἀγάπης στόν Μητροπολιτικό ναό Παναγίας Παντανάσσης Καθολικῆς.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΔΡΩΜΕΝΑ

ΙΕΡΑΣ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ
ΛΕΜΕΣΟΥ

Στις 16 Μαρτίου ο Θεοφιλέστατος παρευρέθηκε και άπηύθυνε χαιρετισμό στην παρουσίαση του βιβλίου «Τό πλουμιστό ψωμί τής Κύπρου» τής κ. Δωρίτας Βοσκαρίδου.

Στις 17 Μαρτίου ο Πανιερώτατος Μητροπολίτης μας παρέθεσε γεύμα σε ομάδα μαθητών από τό Βέλγιο, οι όποιοι βρίσκονταν στην Κύπρο σε έκπαιδευτικό πρόγραμμα του Υπουργείου Παιδείας.

Τό Σάββατο 19 Μαρτίου ο Πανιερώτατος Μητροπολίτης μας παρέστη και άπηύθυνε χαιρετισμό σε συνέδριο του Λυκείου Πολεμιδιών μέ θέμα: “Βυζαντινή Κύπρος” στην αίθουσα έκδηλώσεων τής Μητροπόλεώς μας.

Τήν Κυριακή 20 Μαρτίου ο Μητροπολίτης μας παρέστη στά έγκαίνια του Αιολικού Πάρκου στην Πάφο μαζί μέ τόν Μακαριώτατο Αρχιεπίσκοπο Κύπρου κ.κ. Χρυσόστομο Β΄.

Στις 24 Μαρτίου ο Θεοφιλέστατος Έπίσκοπος Αμαθούντος παρευρέθηκε στην έορτή, πού διοργάνωσε τό Λανίτειο Λύκειο Α΄ για τήν Έθνική επέτειο τής 25ης Μαρτίου 1821.

Ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης μας λειτούργησε στὸν πανηγυρίζοντα Καθεδρικό ναό Ἁγίας Νάπας μέ τὴν εὐκαιρία τῆς ἑορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου καί τῆς Ἐθνικῆς ἑορτῆς τῆς 25ης Μαρτίου 1821, ὅπου μετὰ τὸ πέρας χοροστάτησε στή Δοξολογία συμπαραστατούμενος ἀπὸ τὸν ἱερό κληρο τῆς πόλης μας. Τὸν πανηγυρικό τῆς ἡμέρας ἐκφώνησε ὁ Γενικός Ἐπιθεωρητῆς Μέσης Ἐκπαίδευσης κ. Σάββας Ἀντωνίου. Στή συνέχεια ὁ Μητροπολίτης μας κατέθεσε στεφάνι μαζί μέ τον Θεοφιλέστατο Ἐπίσκοπο Ἀμαθοῦντος καί ἄλλους ἐπισήμους. Τό μεσημέρι τῆς ἴδιας ἡμέρας παρέθεσε γεῦμα στοὺς Δημάρχους καί τὰ Δημοτικά Συμβούλια Λεμεσοῦ.

Ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπός μας στίς 26 Μαρτίου παρέστη καί μίλησε σέ τσαί, πού διοργάνωσε ὁ Σύνδεσμος Ἀποδήμων Καλοῦ Χωριοῦ σέ ξενοδοχεῖο τῆς πόλης μας.

Τὴν 1η Ἀπριλίου, ἡμέρα τῆς ἐπετείου ἐνάρα-
ξως τοῦ ἐπικού ἀγῶνα τῆς Ε.Ο.Κ.Α., τελέ-
στηκε πανηγυρική Δοξολογία στὸν ἱερό ναό
Ἁγίου Νικολάου Λεμεσοῦ, ὅπου χοροστάτη-
σε ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης μας. Τὸν
πανηγυρικό τῆς ἡμέρας ἐκφώνησε ὁ Ἐπιθε-
ωρητῆς Δημοτικῆς Ἐκπαίδευσης κ. Νίκος
Ὀνουφρίου.

Στις 3 Απριλίου ο Μητροπολίτης μας τέλεσε τόν άγιασμό τών έγκαινίων του νέου οικήματος του Κοινοτικού Συμβουλίου Τραχωνίου. Τό άπόγευμα παρέστη καί μίλησε σέ φιλανθρωπικό τσάι, πού διοργάνωσε ό ιερός ναός Άγίου Νικολάου Πολεμιδιών σέ κέντρο τής πόλης μας.

Ό Πανιερώτατος Μητροπολίτης μας στίς 9 Απριλίου τέλεσε τή θεμελίωση τής Άγίας Τράπεζας του περικαλλούς ναού Άγίου Αρσενίου του Καπαδόκου Λεμεσού.

Στις 13 Απριλίου, οι συγγενείς του άείμνηστου μουσικοσυνθέτη Μάριου Τόκα, διοργάνωσαν φιλολογικό μνημόσυνο μέ τή στήριξη τής Μητροπόλεώς μας, στον Μητροπολιτικό ναό Παναγίας Παντανάσσης Καθολικής, μέ τή συμπλήρωση τριών χρόνων από τήν κοίμησή του. Μίλησαν για τή ζωή καί τό έργο του συνθέτη άνθρωποι πού τόν έζησαν άπό κοντά. Κατά τή διάρκεια του καλλιτεχνικού προγράμματος άκούστηκε τό κορυφαίο συμφωνικό έργο του Μάριου Τόκα «Θεογεννήτορ Μαρία», σέ ποίηση του Άγιορείτη μοναχού Γεράσιμου Μικραγιαννανίτη.

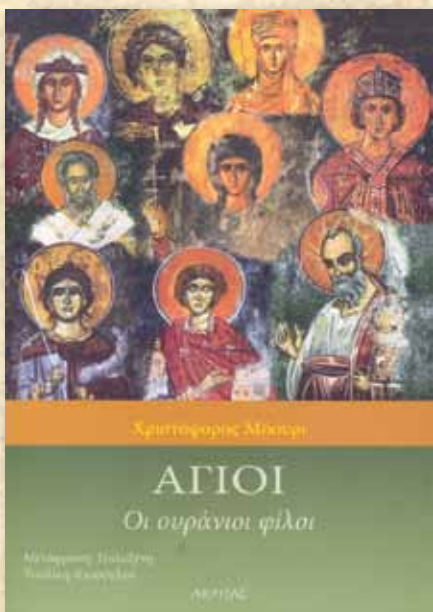
Τή Δευτέρα τῆς Διακαινησίμου 25 Ἀπριλίου ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης μας παρέστη στό γεῦμα, πού παρέθεσε ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης Πάφου κ. Γεώργιος μέ τήν εὐκαιρία τῶν ὀνομαστηρίων του.

Ἡ Κοινότητα Νέων καί ἡ Βυζαντινή Χορωδία τῆς Μητροπόλεώς μας «Ρωμανός ὁ Μελωδός», διοργάνωσαν προσκηνοματική ἐκδρομή στή Γερμανία μέ τή συνοδεία τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Ἀμαθοῦντος κ. Νικολάου καί τοῦ Ἀρχιμανδρίτη Φιλοθέου, ὅπου εἶχαν τήν εὐκαιρία νά ἐπισκεφθοῦν διάφορα ἐκκλησιαστικά μνημεῖα καί διάφορα ἀξιοθέατα. Μεταξύ αὐτῶν προσκύνησαν καί τήν κάρα τῆς Ἁγίας Ἑλένης. Κατά τή διάρκεια τῆς ἐκδρομῆς ἡ χορωδία ἔδωσε συναυλία στήν αἴθουσα ἐκδηλώσεων τῆς ἐνορίας τοῦ Ἀπ. Ἀνδρέου στό Dusseldorf.

Ἀπό τόν Ἑσπερινό τῆς Ἀγάπης

ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΑΓΙΟΙ, οί ουράνιοι φίλοι

Χριστοφόρου Μόουρι

Οί Άγιοι τῆς Ἐκκλησίας μας ἦσαν ἄνθρωποι σάν καί μᾶς, μέ λάθη, πάθη καί ἀδυναμίες. Ὅμως ἔθεσαν ὡς προτεραιότητα στή ζωή τους τήν ἀγιότητα καί συσταύρωση μέ τόν Χριστό καί ὡς προορισμό τους τήν Οὐράνιο Βασιλεία Του. Ἡ μεγάλη ταπείνωσή τους, εἴλκυσε τή Θεία Χάρη, ἡ ὁποία ἐνοίκησε μέσα τους καί τούς κατέστησε θεοφόρους.

Ἡ μελέτη τέτοιων προτύπων γιά μᾶς σήμερα, μᾶς διδάσκει τόν δρόμο τῆς μετάνοιας καί τῆς συντριβῆς τοῦ «παλαιοῦ ἀνθρώπου», ὥστε ζώντας ἐν Χριστῷ νά θέτουμε τούς ἴδιους πνευματικούς στόχους, ὅπως ἔθεταν καί ἐκείνοι, τῆ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

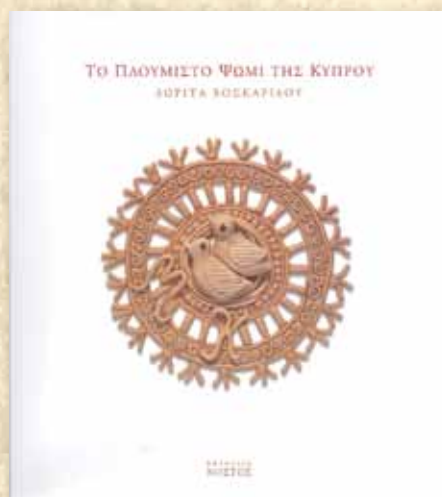
Ἕνα βιβλίο ἀφιερωμένο σέ ὅλους τούς ἀνώνυμους ἀγίους τῶν ὁποίων οἱ πράξεις εἶναι γνωστές μονάχα στόν Θεό.

ΤΟ ΠΛΟΥΜΙΣΤΟ ΨΩΜΙ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Δωρίτας Βοσκαρίδου

Τό πρωτότυπο θέμα τοῦ παρόντος βιβλίου, πέραν τῆς συμβολῆς του στή λαογραφία καί τήν καταγραφή τῶν παραδόσεων, τῶν ἠθῶν καί ἐθίμων καί τοῦ λαϊκοῦ πολιτισμοῦ τοῦ τόπου μας, συνδέει τόν ἀναγνώστη καί μέ τήν ἐκκλησιαστική ζωή καί παράδοση τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας μας.

Παραλλήλως παραθέτει πλῆθος φωτογραφιῶν ἀπό πλουμιστά ψωμιά τῆς Κύπρου. Ἕνα ἐντρύφημα, μοναδικό στό εἶδος του.

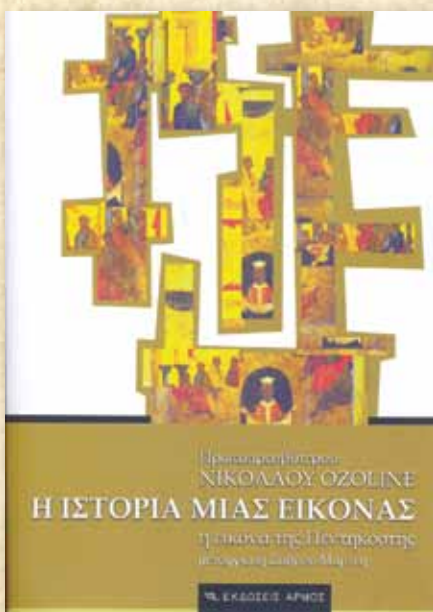

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΜΙΑΣ ΕΙΚΟΝΑΣ

Ἡ εἰκόνα τῆς Πεντηκοστῆς

Πρωτ.Νικολάου Ozoline

Στό παρόν βιβλίο ὁ συγγραφέας μέσα ἀπό τόν χρόνο καί τήν ιστορία ἀναλύει τήν ιστορία τῆς Εἰκόνας τῆς Πεντηκοστῆς ἀπό τούς Βυζαντινούς μέχρι τούς νεότερους χρόνους.

ΚΑΤΗΧΗΤΙΚΕΣ ΣΥΝΑΞΕΙΣ

ΠΑΝΗΓΥΡΙ

ΧΑΡΑΣ ΚΑΙ ΑΓΑΠΗΣ

Στόν Δημόσιο Κήπο Λεμεσού

Κυριακή 5 Ιουνίου 2011

10:00 π.μ. - 6:30 μ.μ.

